Kaina 20 Pf.

KARIS

1

Nr. 23 (1237) Vilnius, 1944 m. birželio 10 d.

LIETUVIŲ KARIŲ SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1919 m.

LEIDZIA LIETUVOS APSAUGOS DALIŲ ŠTABAS; Vyr. redaktorius Kpt. Simas Urbonas; Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jezuitų g-vė Nr. 3; Telefonas per lietuvių kariškę. Vyr. redaktoriaus — 22. Redakcijos ir administracijos — 24. Spauda: Kauen-Wilnaer Verlags- und Druckerei G. m. b. H. Wilna, St. Annenstr. 3, Raf 18-66.

Lauktoji invazija prasidėjo

Iš Vyriausiosios Fiurerio Būstinės, Vyriausioji Kariuomenės Vadovybė birželio 6 d. pranešė:

Praėjusią naktį priešas pradėjo savo senai ruoštą ir mūsų lauktą Vakarų Europos puolimą. Pradėdamas sunkių mūsų krantų įtvirtinimų puolimu iš oro, keliose Šiaurės Prancūzijos krante vietose tarp Le Havre ir Cherbourg jis iškėlė oro desantus ir tuo pačiu metu, remiant stipriems laivyno pajėgoms, išsiaušpino iš jūros. Užpultuose krante ruošiuose vyksta atkakliios kovos.

Birželio 7 d. pranešime sakoma: priešo iškilėlėmis operacijas Šiaurėniame Normandijos krante tarp Le Havre ir Cherbourg visą dieną rėmė stiprios karo laivyno pajėgos. Mūsų krantų įtvirtinimų užmuzgyje nuleisti skaitlingi oro desanto daliniai turėjo ąį iškilėlėmą palengvinti tr sukliudyti atvykti mūsų rezervams. Didžiuosiuose jie buvo atmaskinti po trumpos, kietos kovos, priei tai dar bestiekdami patyrę sunkių nuostolių nuo mūsų priešlėktuvinės artilerijos. Keliose vietose priešai pavyko iš jūros išsilaipinti. Tačiau daugumas jo prietilių buvo prešpuoliais sumušti. Daug priešo lėdegusių desantinių valčių gulė paciranties.

Abipus Orne žiočių į šiaurę nuo Carentan jaliiepsnojo smarkios kovos su stipresniu priešu, kuriam dar iki šiol pavyko, nors ir su didelėmis pastraukėmis, savo linijas.

Priešas birželio 3 d. vykdė toliau savo smarkius stipriu šarvuočių ir kautynių lakūnų junginių remiamus prasiaušėsmuosius puolimus į šiaurę nuo Albanų kalnų iš abiejų Via Casilina pusių. Per nepaprastai sunkias ir nuostolingas kautynes jam pavyko mūsų užsikondėjamąjį frontą atstumti iki srities už 10 km rytų nuo Romos.

Italijoje, birželio 6 d., surinkes stiprias jėgas, priešas vėl pradėjo didįjį puolimą srityje ir rytus nuo Romos. Skaitlingesniems pėstininkų ir tankų pėlgėmis pavyko gilesnis įsiveržimas, nors mūsų daliniai didvyriškai priešinosi. Čia dar tebevyksta sunkios kovos.

Į rytus nuo Romos viską dieną priešas vėl vykdė smarkius, bet neseilomingus puolimus prieš mūsų pozicijas prie Tivoli ir į vakarus nuo jo.

Į vakarus nuo Albanų kalnų mūsų kariuomenė pastraukė iki Tribelio.

Tvirtoms mūsų kariuomenės sąjungoms 11 d. sutikdama atkaklų priešo pasipriešinimą ir atremdama smarkius priešpuolius, tebepuolė toliau į šiaurę nuo Jassų. Per smarkias kovas bendradarbiaujant su aviacija, žunatkinti 37 priešo tankai. Naikintuvai kautynių ir artimosios žvalgybos lėktuvai vieškon šiūrio sumušė 37 priešo lėktuvus.

Birželio 2 d. sovietai bergždžiai mėgino atsimt pastarosiomis dienomis į šiaurę nuo Jassų prarasta rūdą. Atremiesi jų puolimus, vlaškai sunaikinta 4-23 karuočių susidėjęs priešo kovos grupė. Į šiaurės vakarus nuo Jassų vokiečių ir rumunų daliniai ner. užkaliūa kovas ir sustiprinę priešo pozicijas ir užėmė vieną dominuojančią aukštumą.

Birželio 3 d. vokiečių ir rumunų kariuomenė nuolatinių stipriu vokiečių ir rumunų kovos bei kautynių lakūnų junginių remiama, atstūmė ten sovietus toliau iš užėmė kelias aukštumų pozicijas. Šiąpirš priešo kautynių lakūnu ir šarvuočių remiami priešpuoliai neoavyco. 22 priešo šarvuočiai buvo sunaikinti ir 33 sovietų lėktuvai numušė ko kautynėse.

Birželio 5 d. mūsų daliniai ten kovose kovose toliau davyzdingai kovojo su smarkiai besipriešinančiu priešu ir stirnė pakaototinus bolševikų priešpuolius. Oro kautynėse numušta 39 priešo lėktuvai.

Kroatijoje kariuomenės ir žinkio daliniai vadovaujami generolo pulkininko Rendulic, remiami stiprių kovos lėktuvų junginių užpuole ir po kelias dienas užtrukusių sunkių kovų sumušė Tito gaujų centrą.

Pagal ligšiolinius pranešimus priešas prarado 6.240 žmonių. Be to, grobiu paimta daug ir rūšių ginklų ir daug tiekimo įrengimų.

Kova su komunistinėmis gaujomis Balkanuose gegužės mėnesį vyko ypač sėkmingai. Priešas patyrė sunkiausių kruvinų nuostolių ir be 17.206 užmušto, neteko 8.700 belaisvių ir perbėgėlių. Sunaikinta arba oamis grobiu daug pabūkių, lengvų ir sunkių pėstininkų ginklų, maisto ir šaudmenų sandėlių.

Gegužės mėnesį aviacija ir karo laivynas iš britų - amerikiečių tiekimo laivyno nuskandino 24 prekybos bei transporto laivus, bendros 131.700 BRT talpos, ir sužalojo dar 23 laivus, 169.000 tonų talpos. Be to, nuskandinta 17 naikintojų ir lydimųjų laivų, du povandeninai laivai, 6 gretiaivos ir trys apsaugos laivai, vienas torpedlaivis, daug greitlaivių bei kitokių laivų buvo sužalota.

Kietoj grynybej PK-

Italijoj kovų sritis perkelta į šiaurę nuo Romos

lais nuostoliais iškilėkytė šiuos prietilėčius.

Birželio 6 d. ankstyva ryta Senos žiančioje vokiečių torpedinai laivai sėkmingai puolė priešo kovos laivų junginį, kurį kartu su naikintuvais ir kreiseriais saugojo desantinį laivyną. Naktį į septintą birželio lengvosios vokiečių karo laivyno pajėgos puolė vieną bretų naikintojų junginį, daug kartų pataikydami torpedomis. Vienas naikintojas užsidegė. Karo laivyno pakrantės baterijos smarkioj artilerijos dvikovoje padarė žymios žalos kovos laivams ir naikintojams. Keli priešo vienetai nuskendo užėję ant karo laivyno šėdėstytų minų užtvarų.

Blogas oras smarkiai kliudė abiems šalims aviacijos veiklą. Tačiau šiomis žiniomis viri iškilėkiorsrities oro gynybos pajėgos numušė 104 priešo lėktuvus.

Birželio 5 d. Vyriausioji Kariuomenės Vadovybė pranešė:

Nors vokiečių vadovybė pasiūlė Romos miestą neįtraukti į karo veiksmus, kad tuo būtų išlaikytos jo kultūrinės vertybės, Šiaurės Amerikos šarvuočių junginiai birželio 4 d. vidurdienį įsibrovė iki miesto vidaus, norėdami užimti Tiberio tiltus. Įvyko smarkių kautynių gatvėse, kurios dar tebevyko vakare.

Dėl tokio priešo elgesio buvo nėlėvengiama, kad Roma nevirstų kautynių arštmi, priešingai atškiai pasiolbtiems vokiečių sumanymams. Bet vokiečių vadovybė dar ir tada siekė kautynes Romoje ir aplink ją apriboti iki karo vedimui ožjino mastu.

Italijoj kovų sritis perkelta į šiaurę nuo Romos. Priešas birželio 3 d. vykdė toliau savo smarkius stipriu šarvuočių ir kautynių lakūnų junginių remiamus prasiaušėsmuosius puolimus į šiaurę nuo Albanų kalnų iš abiejų Via Casilina pusių. Per nepaprastai sunkias ir nuostolingas kautynes jam pavyko mūsų užsikondėjamąjį frontą atstumti iki srities už 10 km rytų nuo Romos.

Italijoje, birželio 6 d., surinkes stiprias jėgas, priešas vėl pradėjo didįjį puolimą srityje ir rytus nuo Romos. Skaitlingesniems pėstininkų ir tankų pėlgėmis pavyko gilesnis įsiveržimas, nors mūsų daliniai didvyriškai priešinosi. Čia dar tebevyksta sunkios kovos.

Į rytus nuo Romos viską dieną priešas vėl vykdė smarkius, bet neseilomingus puolimus prieš mūsų pozicijas prie Tivoli ir į vakarus nuo jo.

Į vakarus nuo Albanų kalnų mūsų kariuomenė pastraukė iki Tribelio.

Tvirtoms mūsų kariuomenės sąjungoms 11 d. sutikdama atkaklų priešo pasipriešinimą ir atremdama smarkius priešpuolius, tebepuolė toliau į šiaurę nuo Jassų. Per smarkias kovas bendradarbiaujant su aviacija, žunatkinti 37 priešo tankai. Naikintuvai, kautynių ir artimosios žvalgybos lėktuvai vieškon šiūrio srities numušė 37 priešo lėktuvus.

Birželio 2 d. sovietai bergždžiai mėgino atsimt pastarosiomis dienomis į šiaurę nuo Jassų prarasta rūdą. Atremiesi jų puolimus, vlaškai sunaikinta 4-23 karuočių susidėjęs priešo kovos grupė. Į šiaurės vakarus nuo Jassų vokiečių ir rumunų daliniai ner. užkaliūa kovas ir sustiprinę priešo pozicijas ir užėmė vieną dominuojančią aukštumą.

Birželio 3 d. vokiečių ir rumunų kariuomenė nuolatinių stipriu vokiečių ir rumunų kovos bei kautynių lakūnų junginių remiama, atstūmė ten sovietus toliau iš užėmė kelias aukštumų pozicijas. Šiąpirš priešo kautynių lakūnu ir šarvuočių remiami priešpuoliai neoavyco. 22 priešo šarvuočiai buvo sunaikinti ir 33 sovietų lėktuvai numušė oro kautynėse.

Birželio 5 d. mūsų daliniai ten kovose kovose toliau davyzdingai kovojo su smarkiai besipriešinančiu priešu ir stirnė pakaototinus bolševikų priešpuolius. Oro kautynėse numušta 39 priešo lėktuvai.

Kroatijoje kariuomenės ir žinkio daliniai vadovaujami generolo pulkininko Rendulic, remiami stiprių kovos lėktuvų junginių užpuole ir po kelias dienas užtrukusių sunkių kovų sumušė Tito gaujų centrą.

Pagal ligšiolinius pranešimus priešas prarado 6.240 žmonių. Be to, grobiu paimta daug ir rūšių ginklų ir daug tiekimo įrengimų.

Kova su komunistinėmis gaujomis Balkanuose gegužės mėnesį vyko ypač sėkmingai. Priešas patyrė sunkiausių kruvinų nuostolių ir be 17.206 užmušto, neteko 8.700 belaisvių ir perbėgėlių. Sunaikinta arba oamis grobiu daug pabūkių, lengvų ir sunkių pėstininkų ginklų, maisto ir šaudmenų sandėlių.

Gegužės mėnesį aviacija ir karo laivynas iš britų - amerikiečių tiekimo laivyno nuskandino 24 prekybos bei transporto laivus, bendros 131.700 BRT talpos, ir sužalojo dar 23 laivus, 169.000 tonų talpos. Be to, nuskandinta 17 naikintojų ir lydimųjų laivų, du povandeninai laivai, 6 gretiaivos ir trys apsaugos laivai, vienas torpedlaivis, daug greitlaivių bei kitokių laivų buvo sužalota.

Jaunieji lietuviai!

Visuose frontuose milžiniškoje Europos likiminėje kovoje priei bolševizmą ir anglosaksų plutokratija didvyriškai ir neugalimai kovo a vokiečių kariai, o greta jų — visų Europos tautų kariai, suprat momento reikšmę laimingai mūsų tautų ateičiai.

Vokiečių jaunimas nuo pat karo pradžios neatsiliekė nuo kovojančio fronto. Ryžtingumu bei entuziazmu persisunkęs, jis, nenuleisdamas rankų, dirba visose pagalbinėse karo tarnybose. Be to, jis, po savaime suprantamo pasirengimo, mielai stoja į ypatingai reikalinga ir svarbią karo tarnybą, kaipo **karinės aviacijos talkininkas.**

Lygiai ir daugelio kitų Europos valstybių jaunimas tuo pačiu ryžtingumu kovoja drauge su vokiečių jaunimu savosios tėvynės laisvės labui.

Jaunimas juk visur ir visais laikais gyvenamojo laikotarpio uždaviniams buvo ypatingai jautrus ir nepripažįstas atsilikėlių balasu ir visuominė savimylėko atsargumo bei apdairumo.

Jaunystė tai aktyvimas!

Vokiečių jaunimas žino kitų Europos valstybių jaunime vertę bei užuojautą ir siūlo bičiuliškai pasiryžėliu armijai lygiateisę vietą, kaip draugams ir bendriems kovotojams.

Daugumos Europos tautų jaunimas jau seniai suprato padėties vienumą ir pareiškė esąs pasirengęs įsijungti į kovą prieš bolševizmą ir visų neapkenčiamą žydų junginą. Rezonosios bestijos nuolajėmino vardan, ir bendrą visų Europos tautų laisvę ir jų laimingos ateities formavimą jis priėmė vokiečių jaunimo iš tiesią draugiška ranką.

Tu, jaunasis lietuvi, taip pat nenorėsi atsilikti. Tuo tiki visi, tą žino kiekvienas! Tau dabar atėjo laikas tatai įrodyti! Nepraleisk progos!

Vokiečių jaunimas kviečia Tave drauge su juo būti pasirengusiam panaudojimui. Visur, kur Tu drąsiai laikysies, Tu ginsi savo tėvynę. Kiekvienas neapsigręndinęs, svyrėjimas ir delsimas neigiamai atsilieps visos Lietuvos buičiai, o jaunimas juk yra krašto ateitis! Todėl visas Lietuvos jaunimas kviečiamas stoti didžiosios Europos kovojančio žynimo bendruomenės eiles.

Rašykitės į jaunuomenės karo tarnybą!

Būkite drąsūs ir ištikimi savo tėvynei!

Kelias veda į pergalę, į laimingą visų tautų ateitį!

Registravimosi vietos:

Kaune: Laisvės aleja 34, 23 kambarys.

Vilniuje: Liejyklos g. (Rotziesastr.) 7, b. 6.

Panevėžyje: Respublikos g. 17.

Šiauliai: Aukros aleja 64b.

Fiurerio įsakymu Roma išvengė sunaikinimo

VYRIAUSIOJI FIURERIO BŪSTINĖ (NL). Vyriausiosios kariuomenės vadovybės pranešimu, vokiečių kariuomenės Italijoje vadas generolas feldmaršalas Kesselrings birželio 3 d. 23.00 val. per vokiečių ambasadorių prie Vatikano vyriausiajai anglų ir amerikiečių kariečių pajėgų vadovybei padarė pasiūlymą pripažįstą Romai atviru miestu. Smulkesniuose nuostatuose nurodomos kariuojančių pusių prievolės. Prievolių laikymąsi turėjo kontroliuoti Vatikanas. Į šiuos pasiūlymus anglai bei amerikiečiai iki šiol nieko neatsakė. Generolas Alexanderis, vadovaęs ataskymą, atsišaukime į Romą gyventojus ragino pasitarusius gražiuoiai pasipriešinti vokiečių kariuomenei.

VYRIAUSIOJI FIURERIO BŪSTINĖ, (NL). Vyriausioji Kariuomenės Vadovybė pranešė:

Kadangi, vykstant karo veiksmams frontas vis labiau ir labiau artėjo prie Romos miesto, atsirado pavojus šiem senieniajam pasaulio kultūros centrui pasiekti ! tasiogin ir karo veiksmus. Kad to būtų išvengta, Fiureris jaisė atitraukti vokiečių kariuomenę ! Šiaurės vakarus nuo Romos.

Vokiečių kulkosvaidininkai po kaktusais Italijoje. Kalnuose pastebėtas priešas. PK-karo koresp. Dohm nuotr. (Wb)

Dideli desantininkų nuostoliai

BERLIN, NL. Šiaurės Prancūzijos pakrantėse vyksta sunkios kovos su desantiniais daliniais. Normandijos pusiasalyje iki Carentan iškaisdinti priešo daliniai patyrė sunkių nuostolių. Tarp Carentan ir Bajeux nuleisdę anglų - amerikiečių parašiutinių ir sunkiųjų kovos kovos kovos su kovos atremti. Orne žiočių srityje anglų - amerikiečių desantiniai daliniai kol kas sulaikyti.

Saugomi laivų artilerijos ir čia traukia naujus dalinius. Srityje į pietus nuo Le Havre buvo sunaikinti stiprūs priešo oro desanto junginiai. Be abejo reikia laukti naujų anglų - amerikiečių veiksmų, tačiau kol kas jokių pastruošimų tam nematyti. Invazinių dalinių nuostolai augo vyrandomis. Vyksta ypatingai sunkios kovos, nes desantiniai anglų - amerikiečių daliniai ginasi visu atkakliumu, stengdamiesi įtvirtinti pastatus pozicijas.

BERLIN, NL. Senos žiočių srityje agresinių daliniai bydėjo ypatingas nepaisekimas. Čia nusileido du anglų ir kanadiečių desantiniai batalionai. Dalis jų nusileido tiesiog į vokiečių kariuomenės rankas. Paskiri anglėjai sklandytuvai buvo taip pat galėti.

Pas kovų veteraną

Geriausias laikas keliauti liepos mėnesio pabaigoje, iš ryto, kai saulė dar tik rengiasi pasirodyti, kai rytinė dangaus pusė raudonuoja, o ryto rasa dar spaudžia kelio dulkes. Tuo laiku oras šviežias, vėsus ir lengva eiti, rodos, kad ir kūnas lengvesnis, ir žmogus daugiau jėgų turi.

Tokiu laiku su savo draugu, pradžios mokyklos mokytoju, ėjau į jo tėviškę, kur apylinkių pelkėse buvo gera ančių medžioklė. Nors susisiekimas autobusais buvo geras ir galėjome puikiausiai važiuoti, bet nutarėm eiti pėsti. Keliauti teko apie 25 kilometrus.

Eidami kalbėjome apie kovų laikus, apie žmones, kurie tais laikais kovojo, dirbo ir vargo. Mano draugas žiūrėjo į tų laikų žmonių darbus, kaip į paprastą, natūralų įvykį, kurie mažai kuo skirasi nuo dabartinių laikų žmonių darbų. Aš buvau kitokios nuomonės, sakysime, kad kovų dalyviai, įvykdę didvyrišką, neužmirštamą darbą, atliko jį didžiausiu atsidavimu ir aukomis, todėl jie, kaip ir jų darbai, neturi užmiršti.

Šį ginčą mes pradėjom iš vakaro ir eidami jį tęsėme, bet jau nebebuvo tokių stiprių įrodymų, kaip iš pradžių, nes gamtos grožis numalšino ginčo aistras ir mintis nukreipė į kitą pusę. Jau esant nebetoli kelionės tikslo, mano draugas pasakė:

— Mūsų ginče jums būtų geras sąjungininkas mano dėdė, kuris netoli mūsų turi savo ūkį. Jis yra kovų dalyvis, turi Vyčio kryžių, ir savo darbais ir kryžium labai didžiuojasi.

Aš nieko neatsakiau.

— Patarčiau jį aplankyti, — kiek ironiškai pabrėžė jis. — Būtinai aplankysiu, — atsakiau, nors iš tikrųjų nė negalvojau apie tai.

Vėliau iš tikrųjų teko man tą kovų dalyvį atlankyti, ir likau labai juo patenkintas.

Apie aštuntą valandą pasiekėm mano draugo tėvų ūkį, bet tą dieną medžioklė neįvyko. Kaitra ir nuovargis, o vakare atėję svečiai sutrukdė man išeiti į pelkes. Draugas man parodė, kur yra bala, tad nutariau iš ryto anksti ten nuvykti vienas, nes draugas turėjo vykti į miestelį, į kažkokį susirinkimą.

Nors svečiai buvo iki vėlyno vakaro, bet aš, palikęs juos, vakare nuėjo pasivaikščioti ir susipažinti su aplinkuma. Taip gera po karštos dienos būti gryname ore, kai lengvas, vos pastebimas vėjelis švelniai judina dieną įkaitusį orą, o vakarų sutemos pamažu keičia aplinkinių daiktų kontūrus.

Išėjau iš miško ir nuėjau trobos link. Danguje pasirodė žvaigždės, kažkur iš gretimo vienkiemio skambėjo dainelės ir juokai, matyt, ir ten buvo svečių. Ančių būrelis praskrido ir dingo tarp tamsių medžių viršūnių šešėlių. Grįžęs į trobą, tuojau nuėjau į daržinę ant šieno miegoti.

Rytą atsikėlęs pamačiau, kad pramiegota. Saulutė jau pasirodė, bet rytas buvo šaltokas, rasa didelė, oras šviežias ir ramus. Paskubom susitraukęs ir nežadinęs šeimininko, nuėjau balos link. Iki balos buvo pora kilometrų, taigi ėjau sparčiai, be tako, o tiesiog laukais. Iš po kojų išlėkė nusigandusi kurapka, savotiškai čirškėdama nulėkė šimtą metrų į šoną ir nusileido į vasarojų. Matyt, kažkur netoli buvo jos lizdas.

Bala buvo gana didelė, klampi ir apaugusi didele, rasota žole. Tik man į ją įžengus, su triukšmu pakilo pora didelių ančių, bet po mano dviejų šūvių tik viena nukrito į žolę, kita gi greit dingo už miško. Tokioj žolėj be šuns surasti nušautą antį nėra lengva, todėl turėjau ilgokai pabraidyti, kol ją suradau. Ančių baloje buvo daug, bet šį rytą šaudyti nesisekė ir greit pavargau. Nušoviau tik keturias antis ir vieną bekasą.

Buvo jau aštunta valanda, kai, perėjęs į kitą balos kraštą, į pamiškę, nutariau pailsėti. Jau vakaro šeimininkė buvo paruošusi ir įkišusi į mano medžioklinę terbą pusryčių, nes žinojo, kad grįšiu vėlai, taigi, atsisėdęs ant kelmo, pradėjau užkandžiauti. Bevalgydamas net negirdėjau kaip priėjo prie manęs vidutinio ūgio, žemyn nuleistais ūsais ūkininkas.

Sprendžiant iš veido ir iš žilstančių plaukų, ūkininkas buvo apie 50 metų, apsirengęs naminio darbo rudos spalvos švarku ir pilkomis kelnėmis, su klumpėmis ant basų kojų. Jo linksmos, pilkos akys, truputį primerktos, puikiai derinosi su jo apsirengimu ir jis buvo panašus į linksmai čirškiantį didelį, seną žvirblį. Net ir jo eisena buvo daugiau panaši į žvirblio šokinėjimą, negu į žmogaus eiseną. Kaip pastebėjau, iš viso apsirengimo jis turėjo tik pirktinę kepurę ir tą, matyt, pirktą prieš 10 metų, nes jos spalva iš mėlynos pasidarė pilkai ruda, o susproginėjęs ir vietomis nusilupęs matikas atrodė, kaip pavasarį vietomis dar sniegu padengta juoda dirva.

— Garbė Jėzui Kristui! — pasakė ūkininkas, ir jo balsas suskambėjo kaip linksma velykinės giesmės gaida. — Girdžiu, kad kažkas baloje šaudo, — tęsė toliau ūkininkas — tai, manau, reikės pažiūrėti, gal nelabasis kokį neprietelių atnešė.

Išsikalbėjome. Pasirodė, kad šis ūkininkas ir yra mano draugo dėdė. Pavaišinau papirosais ir pasiteiravau, kaip trumpiausiu keliu grįžti namo, nes saulė jau pradėjo po truputį kepinti, o daugiau ančių rasti nesitikėjau.

— Einame, — sako ūkininkas, — pas mane į vienkiemį. ten ponas, pailsėsi, žmona pusryčius paruoš, o vėliau ir palydėsiu.

Mielai sutikau. Vienkiemis buvo gražus, trobos tvarkingos, dengtos čerpėmis, kiemas švarus, visur buvo matyti tvarka ir rūpestingumas. Gyvenamas namas papuoštas visokiais išpiaustymais su gražiu gonkeliu, o viduje taip pat švaru ir jauku. Neiškenčiau nepagyręs trobų ir tvarkos, bet ūkininkas man nieko neatsakė nors mačiau, kad mano žodžiai buvo jam malonūs ir sukėlė pasitenkinimą.

Tvirta ir net storoka šeimininkė ruošė mums pusryčius, o aš tuo laikų kalbėjau su ūkininku apie jo ūkį.

Skaniai kvepianti kiaušinienė pertraukė mūsų pasikalbėjimą. Šeimininkė, uždengusi stalą naminės drobės staltiese, atnešė sviesto, sūrio, juodos duonos, pripiaustytos dešros ir didelę lėkštę kiaušinienės. Nors miške spėjau truputį užkąsti, bet kiaušinienės kvapas sužadino mano apetitą, ir pradėjome iš naujo pusryčiauti. Pienas pavadavo arbatą.

— Šiandien sekmadienis tai dukra sūnus ir bernas išėjo į bažnyčią, — pusryčiaudamas tęsė pasikalbėjimą ūkininkas — o seniau ar galėjo bernas, tarnaudamas pas poną, eiti į bažnyčią? Gerai, kai vieną kartą per metus ištrūkdavo, o taip kiaurus metus dirbk ir dirbk ir galo nėra. Bernas grįš pavakary, gyvulius patys prižiūrėsim, o anksčiau būdavo nubėgi pasimelsti ir greičiau atgal. Mat, reikia gyvuliai pašerti. Aš dabar valgau kartu su bernu ir net skanesnį kąsnį jam renku, o anksčiau būdavo išverda putros ir srėbk. Mėsos tik per Velykas pamatydavai. Gerai, kad dar duonos būdavo. Vargingesni žmonės, kai ponas darbo neduodavo, tai ne visuomet sausos plutos sau ir savo vaikams turėdavo. O dar sako, kad dabar blogi laikai, — baigė ūkininkas.

— Jums, tur būt, ir anksčiau be duonos neteko sėdėti? — paklausiau, žiūrėdamas į įsikarščiavusį ūkininką.

— Man neteko be duonos sėdėti, — net su nusistebėjimu sušuko ūkininkas. — Tai, tur būt, ponas, nežinai, kaip aš anksčiau gyvenau? Pats viską patyriau. Nemažai vargo turėjau ir ne vieną ašarą išliejau, kol pasidariau ūkininkas. Dabar sakai, ponas, kad gerus trobesius turių ir gražiai užlaikau. Krauju, darbu ir prakaitu juos pastačiau, tai kaip gi gerai neužlaikysi ir nebranginsi jų? Mažažemiai prieš karą buvome, o šeima iš penkių asmenų. Tėvas, motutė, vyresnis brolis, aš ir jaunesnė sesutė. Sunku net išmisti būdavo. Juodos duonos ir tos nevisuomet turėdavom.

Tėvas su motute dažniausiai eidavo į dvarą dirbti tai nuo pono priklausydavom. Nori — duoda darbo, nori — ne Būdavo, supyksta ir išvaro iš dvaro.

— Kad mano akys daugiau jūsų nematytų! — sakydavo.

Mūsų trobelė buvo pačiam kaimo gale, prie ganyklos o žemės tik tris hektarus turėjom. Laikėm vieną karvutę — kur čia be karvutės su mažais vaikais, o kai ponas supyksta, tai ir karvutės nėra kur paganyti. Akamonas tuojau į tvartą varo ir 20 kapeikų reikalauja. Sunku buvo gyventi. Ponas vis reikalaudavo, kad lenkiškai kalbėtume ir. Dieve saugok lietuviškai prie jo prašnekėti! Motutė su mumis vis lietuviškai šnekėdavo ir poterių lietuviškai mokydavo, bet prie svetimų tai vis lenkiškai, kad neapskųstų ponui.

Vieną kartą, pamenu, eina ponas per kaimą, lazdele pasiramsčiuoja, o čia pakilo vėjas ir ponui skrybėlę šmurkšt nuo galvos ir ritina gatve. Manau sau. paduosiu ponui skrybėlę, gal kokią kapeiką duos. Ką jam reiškia kapeika — tokiam ponui. Aš bėgu skrybėlę paimti, o vėjas toliau ritina. Jau noriu paimti, o vėjas vėl iš ponosės šmurkšt ir toliau. Supykau.

— Palauk, sakau, vis tiek pagausiu.

Pribėgau ir koja primyniau.

— Dabar nepabėgsi, — sakau.

Skrybėlė buvo šiaudinė, tokia balta, o mano kojos nelabai švarios, — mat, su broliuku kūdroje varles vaikydavom, — tai pėda taip ant skrybėlės ir paliko. Nešu ponui skrybėlę, o jis jau stovi prie mūsų trobos ir su motute kalbasi. Atnešiau ir sakau:

— Prašau, pone, jūsų skrybėlę.

O jis pažiūrėjo, kad ji murzina, ir baisiai supyko.

— Tai tu, Agota, — sako motutei — savo vaikus pagoniškai mokai kalbėti? Darbo, sako, neduosiu. Karvės neleisiu ganyti savo ganykloje!

Sugavo mane motutė ir rykšte „išdulkino" man kelnaites, o ponui sako:

— Negali. prižiūrėti, nėra laiko, tai ir bastosi po laukus ir viso ko mokosi.

— Gerai, — sako ponas, — siųsk jį pas mane į dvarą mokytis. Tegul mokosi su kumečių vaikais.

Nuėjo ponas, o aš stoviu prie trobos ir verkiu. Priėjo motutė, paglostė galvą.

M. S.

(B. d.)

Visoje Lietuvoje kelionių biurai

NAUJA ĮSTAIGA DUOTI PATARIMAMS VISIEMS SUINTERESUOTIEMS. — GALIMA UŽSIRAŠYTI Į KIEKVIENĄ REICHO SRITĮ

Praėjusiais mėnesiais ir metais daugelis lietuvių pateko darbams į Reichą iš dalies savo noru, iš dalies pasiremiant pravestomis suėmimo akcijomis. Daugelis jų savo darbą Vokietijoje laiko asmeniniu įnašu į Europos kovą prieš bolševizmą, nes juk bolševizmas kaip tik lietuvių tautai padarė didžiausių žaizdų.

Visi, kurie vertina gerą darbą, jaučia, kad Vokietija jiems gerą darbą duoda, kad prie šio darbo dažnai dar galima kai ką išmokti ir gauti teisingą atlyginimą. Per daug natūralu, kad karo metu dažnai atsiranda sunkumų. Tačiau, kad vokiečiai daro visa įmanoma sunkumams pašalinti, kiekvienas, berods, bus ir pats pastebėjęs.

Vokietija šiandien yra Vokietijos pasipriešinimo prieš Europos priešus širdis. Ji yra kovojančiųjų frontų aprūpinimo jėgų šaltinis ir centras. Kas Vokietijoje dirba, rodo, kad galvoja apie savo ir savo vaikų ateitį. Jis yra tikras, kad savo darbu padės sutrumpinti karą.

Todėl Vokietija vėl kviečia savanoriškai padėti. Naujiems savanoriškiems darbams gali užsirašyti visi Lietuvos gyventojai vyrai ir moterys bet kokio amžiaus.

Anksčiau lietuviškos darbo jėgos buvo naudojamos įvairiose Reicho srityse, daugiausiai, žinoma, Niederdonau, Saksonijos ir Hessen/Nassau apygardose. Dabar gi parinktos sritys, kurios ypatingai atitinka Lietuvos struktūrą.

Kiekviena Lietuvos apskritis ateityje turės tam tikrą Reicho apygardą, kurioje galės dirbti Lietuvos savanoriai. Iš viso lietuviams savanoriams surinkti numatytos penkios apygardos kuriose vyrauja žemės ūkis. Tai Pomeranijos, Meklenburgo, Šlezvig-Holšteino, Brandenburgo ir Žem. Silezijos apygardos.

Tokio sutvarkymo dėka įmanoma Reiche dirbančiaisiais geriau pasirūpinti. Be to, tarp atitinkamos Reicho apygardos ir Lietuvos apskrities galima užmegzti ir gerus bendruomeninius santykius. Reicho apygardos aiškins atitinkamoms Lietuvos apskritims, kokios tose apygardose gyvenimo sąlygos, o Vokietijoje dirbantieji lietuviai atitinkamos apygardos gyventojams pateiks lietuviško žmogaus vaizdą.

Nepriklausomai nuo to bendro padalinimo į penkias globojančias apygardas, kiekvienas savanoris gali pats pasirinkti tą Reicho apygardą, miestą ar kaimą, kuriame norėtų dirbti. Galima net užsirašyti į tam tikrą įmonę, kurioje jau dirba kiti lietuviai, jei užsirašantis tinka profesiniu atžvilgiu. Vadinasi, plačiu mastu atsižvelgiama į jo pageidavimus. Jis turi galimumą užsirašyti į tokią vietovę, kurioje jau dirba jo giminės, pažįstami ar draugai. Jis gali pasirinkti sritį, kuri jam labiausiai patinka dėl asmeninių motyvų.

Siekiant suteikti smulkių patarimų visiems besidomintiems savanorišku darbu Reiche, šio mėnesio būvyje Kaune, Šiauliuose ir Panevėžyje bus atidaryti kelionių biurai savanoriškiems Vokietijos darbininkams. Vilniuje kelionių biuras jau pradėjo veikti. Jau steigiami, arba pradėti steigti, tokie kelionių biurai ir apskričių miestuose. Kituose Lietuvos miestuose numatyta atidaryti skyriai.

Tų kelionių biurų uždaviniai yra labai įvairūs. Jie teikia visiškai laisvas, nemokamas ir neužangažuojančias informacijas apie darbo galimumus Reiche. Patarimai yra smulkūs ir pritaikyti atskiram asmeniui. Beveik kiekvieną profesiją Vokietijoje galima pritaikyti. Savaime aišku, kvalifikuotiems specialistams, asmenims, kurie turi didelių savo profesijoje žinių ir sugebėjimų, bus patarpininkauta, kad jie gautų tinkamą darbą. Pasiremiant tam tikrų įmonių atskirose apygardose pasiūlymais, jau ir dabar iš dalies galima į tas įmones siųsti darbo jėgų.

Toliau, kelionių biurai teiks informacijų apie visas darbo sąlygas Reiche, atlyginimą, maitinimą, socialinę priežiūrą, laisvalaikį ir atostogas. Tokiu būdu bus atsakyta į visus atskiro asmens klausimus ir pageidavimus.

Jei kelionių biuro klientas galų gale pasiryš laisvai vykti darbams į Vokietiją, tai kelionių biuras pasiims atlikti visus formalumus. Jis parūpins kelionės leidimą, bilietą, reikalui esant, laikinai aprūpins šeimos narius ir naujam Reicho darbininkui pateiks smulkų planą, kaip jam nuvykti į savo paskyrimo vietą. Vieninteliai žygiai, kuriuos vyras ar moteris turės atlikti patys, tai — nueiti pas gydytoją, kad jis ištirtų jų tinkamumą Reiche dirbti, o kelionės dieną — nueiti į stotį. Kad savanorį būtų galima atskirti nuo kitų darbo jėgų, kurios suėmimo akcijų rėmuose pasiųstos atlikti prievolės, jo pažymėjime bus užrašyta arba uždėtas antspaudas: „Freiwillig". Tas žodis užtikrins jam lygų traktavimą su vokiečių dirbančiaisiais, o taip pat visas teises, kylančias iš vokiečių darbo santvarkos pagrindinės minties.

Teisybė prieš šmeižtą

LIETUVIŲ ŽURNALISTAI IR FOTO REPORTERIAI REICHE

ON. KAUNAS. Ryšium su tam tikrais metais gimusių lietuvių šaukimu ir Lietuvos Vietinės Rinktinės narių panaudojimu aviacijos žygio batalionuose, pastaruoju metu nesąžiningi gaivalai paskleidė gandus, kad į aviacijos žygio batalionus įjungti lietuvių kariai išgabenti į koncentracijos stovyklas ir didžiąja dalimi jau sušaudyti.

Lietuvos „Propaganda-Amt" kartu su Lietuvos ϟϟ ir Polizeifiureriu grupei lietuvių žurnalistų, foto reporterių ir lietuvių propagandos kuopos nariams suteikė progą aplankyti lietuvių karius jų buvimo vietose Vokietijoje. Atlikę apžiūrėjimo kelionę, jos dalyviai pasidalino savo kelionės įspūdžiais, vieningai pareikšdami, kad jie įsitikinę tinkamu ir tvarkingu lietuvių karių Reiche traktavimu, o taip pat ir tuo, kad su jais elgiamasi, kaip su vokiečių kariais.

Susidarę Reiche atitinkamą vaizdą, lietuviai žurnalistai dabar gali teisingai ir objektyviai pasisakyti prieš šmeižtus ir lietuvių tautai įrodyti, kad lietuviai kariai aviacijos žygio batalionuose užėmė savo vietą kovoje prieš bendrą priešą.

Vizitas pas aviacijos talkininkus

Jaunieji padeda ginti tėvynę

Tam tikro amžiaus vokiečių jaunuoliai jau ilgesnis laikas panaudoti aviacijoje. Mes aplankėme šiuos jaunuosius aviacijos talkininkus jų baterijas ir galime papasakoti daug džiuginančių dalykų apie jų darbą ir pasisekimą.

Pradžioje, kaip jiems sekasi. Visi jis atrodo, puikiai, sveikai ir gerai maitinami, apsirengę patogiomis uniformomis. Tyras oras ir geras valgis jau padarė savo. Maistas. Atsakoma pamėgtuoju žodžiu: „Prima". Kai kurie net pasako faktiškai. Čia nieko nuostabaus, nes aviacijos talkininkai, prie, žinoma, gero kariuomenės maisto kasdien dar gauna duonos ir dešros priedą ir 1/4 litro nenugriebto pieno. Ir vakare dažnai gauna šiltą valgį. Miego paprastai per akis, o po pietų kiekvienas dar gali po valandą prigulti, jeigu nesibijo dar kartą pasikloti lovą.

Kai neseniai visa vienos aukštesnės mokyklos klasė stojo aviacijos talkininku į vieną priešlėktuvinės artilerijos bateriją Europos jaunimo panaudojimo karo reikalams ribose, tada klasei prasidėjo naujas gyvenimas, kareiviškas gyvenimas. Pradžioje, žinoma, šis tas buvo truputį neįprasta, bet džiaugsmas, kad gali padėti mūsų priešlėktuvinės artilerijos kareiviams, ir, savaime suprantama, jaunuoliškas smalsumas pergyvenimų nusvėrė viską. O tada visiems viskas atrodė taip draugiška ir nelauktai gera. Čia buvo visas komplikuotas priešlėktuvinės artilerijos aparatas, klausymo ir matavimo įtaisai, įvertinimas, žodžiu, tokia techniška įvairenybė, kurioje matematika vaidina svarbų vaidmenį ir dar gyviausia forma. Greta paprastų karinių pratimų pradžioje vyksta teoretiškos pamokos. Šis tas mokomasi apie priešlėktuvinės artilerijos šaudymą ir patiriama, ką reiškia sėkmingai apšaudyti lėktuvą, kuris juda trijų matavimų erdvėjo. Sužinoma, kokį vaidmenį iš viso vaidina vėjas ir temperatūra, oro sąlygos. Tada prasideda lėktuvų pažinimo tarnyba, kuri atliekama pagal įvairius modelius. Pagaliau dar yra bendrų karinių instrukcijų pamoka. Mūsų jaunuoliai mokosi greitai. Jie jau panaudojami, savaime suprantama, ne prie pabūklų, vadinasi, nėra ko rūpintis. Jie daugiausia panaudojami ten, kur lygiai svarbi inteligencija ir geri nervai. Jiems tenka atlikti įvertinimo darbą, kur puolimo metu saugioje nuo skeveldrų vietoje tiksliausiai atžymima priešo lakūnų padėtis ir skridimo kelias, kur labai greitai gaunami visi žvalgų pranešimai.

Jaunuoliai, suprantama, susižavėję savo darbu priešlėktuvinėje artilerijoje. Puikūs vaikinai, jie labiausiai norėtų visiškai čia pasilikti. Mes pateikiame vieną kitą klausimą dėl profesinių planų. Kai kurie norėtų būti karininkais, kiti inžinieriais ir t. t. Jie nesibijo dėl savo mokyklinio laiko, bet viskas eina toliau. Keturias dienas per savaitę ateina pas juos mokytojai dėstyti pamokų. Tokie dalykai, kaip paišyba ir dainavimas, žinoma, nedėstomi. 18 valandų mokymosi per savaitę nebaisu, mano visi.

Bendrai paėmus, galima pasakyti, kad mūsų jaunuoliai priešlėktuvinės artilerijos baterijose jaučiasi gerai. Ar gali būti kitaip? Pagaliau tikras jaunuolis tarp 16 ir 17 metų amžiaus visiškai gyvena mintimi būti kareiviu, o ši paruošiamoji mokykla jei mes taip pavadinsime talkininkavimą aviacijoje, vis dėlto yra rimtas reikalas. Ir čia nėra nė vieno, kuris kitaip į tai žiūrėtų. Ne, tokių nėra. Jaunuoliai į savo darbą įdeda kūną ir sielą, o jų viršininkai džiaugiasi jaunųjų žmonių entuziazmu.

Taip vokiečių jaunuoliai atlieka savo pareigą, gindami tėviškę, tėvynę ir savo garbę ir duodami pavyzdį visų tautų jaunuoliams, kurie šiais likiminiais laikais dar stovi nuošaliai. Dėl savo tėvynės laisvės intereso tuo pasekti verta ir garbinga.

Vokiečių jaunimas panaudojamas karo reikalams

ON. KAUNAS. Penktadienį vokiečių aukštesniosios mokyklos direktorius 15 — 17 metų amžiaus vokiečių aukštesniosios mokyklos mokinius vienoje sueigoje įpareigojo kariniam panaudojimui. Mokinius perėmė Hitlerio jaunimo Kriegseinsatzkomandos Nord viršininkas oberbannfiureris Kortmann ir pasiuntė juos į surinkimo stovyklą.

Trumpoje kalboje jis pareiškė, jog esąs įsitikinęs, kad ir lietuvių aukštesniųjų mokyklų mokiniai paseks šiuo pavyzdžiu ir įsirikiuos į Europos jaunimo kovos frontą.

Laimė neimėjęs

Prie kuopos štabo būstinės sustojo sunkvežimis, iš kurio šilpo trys mūsų kariai. Sunku buvo juos pažinti: galvos aprišlotos, veidai apdaužyti, pamėlynavę, drabužiai supleišyti.

Arčiau jiems priėjus pažinome, kad tai mūsų kuopos kariai iš O. atramos punkto: gr. B., eil. S. ir eil. J.

Atvykusius mūsų karius pradėjome klausinėti, kas juos taip smarkiai apdaužė. Eil. S. nuleidęs galvą taitis, pradėjo pasakoti savo tos dienos nuotykius, kaip jie triese pakliuvo į bolševikų banditų rankas ir kaip buvo išgelbėti.

S. m. balandžio 23 d. O. atramos punkto vadas psk. K. gavo esantiems kaimams būtų pranešta apsisyti prie karinių darbų pajėgius gyventojus.

O. punkto vadas psk. K. įsakė mums trims kariams nuvykti į R. kaimą ir pranešti vietiniams gyventojams, kad jie turi vykti prie karinių darbų. Nuvykę į R. kaimą, iš gauto sąrašo pradėjome ieškoti darbams tinkamų žmonių. Kaimas nemažas, — kito kaimo galo nematyti, bet mes pavojaus nenujautėme ir savo uždavinį vykdėme. Vykdėme nuo pat pirmosios trobos. Kad galėtumėm greičiau pereiti kaimą, pasiskirstėme po vieną ir kiekvienas ėjome iš namo į namą.

Kaip vėliau pastrodė, mes klaidingai galvojome, nesitikėdami susitikti banditų. Iš tikrųjų tą dieną jie atvyko į kaimą ir mus pastebėję pasiėjo kaimo gyventojus, laukdami progos netikėtai mus pulti ir gyvus paimti į nelaisvę. Mums kaime išsiskirstius po vieną ir ėjėjus pas gyventojus, banditai namus apsupo ir vienas nepastebėjęs laisvės ir kitas „Aš netikėtai užpultas, nesuskubau nei vieno šūvio paleisti, tik pajuau, kad kambarysę ieu apsuptas ginkluotų vyrų, kurie ruošėsi laisvės pasiduoti. Matydamas sų kuo turiu reikalą ir supradęsmas, kas manęs laukia pasidavus, nutariau geriau miršti, bet nepasiduoti. Ginčio pamatu dėl pasiduoti, nes šautuvą buvau pasikabinęs per petį.

Žaibo greitumu atėjo į galvą mintis gintis kumštimi, todėl, nieko nelaukęs, arčiau stovėjusiam banditui smogiau į pasmakrę. Šis, gavęs gera smūgį, išgriuvo. Tuomet kirtau kitam, kuris irgi nešlaikė smūgio ir nuvirto prie slenksčio. Banditai iš karto sumiše ir kelis žingsnius nuo manęs pasitraukė. Šia proga pasinaudojęs, greitai nusikabinau nuo pečių šautuvą ir jį paleidau į darbą: kelems banditams šautuvo buvo pakeliui. Kaimas pabudo. Banditai atsipeikėjo ir pradėjo mane pulti — šautuvais mušti. Mano jėgos kiekvieną sekundę silpnėjo, o banditų smūgiai iš visų pusių tankėjo. Gerai stipru smūgį į galvą ir netekęs jėgų, be sąmonės kritau ant grindų.

Kitas mano draugas, eil. J., kilęs nuo Mažeikių, žemaitiškas užsisprimu kovojo kitame name. Tačiau ir jis nebestaikėte prieš žymiai gausesnį priešą ir pramušta galva sugriuvo. Gr. B. į nelaisvę buvo patmtas be didesnio pasipriešinimo, nes iš karto banditų netikėtai užkluptas ir gavęs kelis šautuvo buotės smūgius, tuojau pat nugriuvo

Tačiau mums laimė nusišypsojo. Kai mes kambariuose mūšėmės su banditais, tuo metu pro kaimą važiavo kelios vokiečių karių mašinos, kurios banditai pamatę pro langus ir spruko iš kaimo, kiekvienas gelbėdamas savo kailį. Bėgančius banditus vokiečiai smarkiai apšaudė.

Išvijus banditus iš kaimo, vietiniai gyventojai pranešė vokiečiams, kad kaime yra trys sužeisti kariai, kuriuos buvo užpuolę apie 40 banditų, bet pasitraukdami paliko. Nurodžius kur mes randamės, vokiečių kariai mus atrado ir suteikė medicinos pagalbą. Išsiaiškinus, kas esame ir kokio darbo vykdėme, mus susodino į mašiną atvežė į kuopos štabą.

— Nors mus banditai smarkiai sumušė, galvose ir visame kūne padėrė daug sužalojimų, bet mes gynėmės, kiek mūsų jėgos leido. Ne vienas banditas taip pat nukentėjo nuo mūsų kumščio ir iš kaimo išsinešdino perskelta galva, — baigė pasakoti eilinis J.

J. psk. V. Stabingis

ŽVEJOJAM BANDITUS

Rodos, neįtikima, kad būtų galima žvejoti banditus, bet tai iš tikrųjų atsitiko ir žvejyba buvo gana sėkminga.

Tarp miškų ir pelkynų įsikūrė gana gausingos ir plėšrios banditų gaujos. Pelkynai, kurie čia užima didžiulius žemės plotus, gerai dengė gyvenvietes banditų vietoves, kurios būdavo įrengtos kur nors viduryje pelkės esančioje aukštumėlėje. Atėjus pavasariui ir pelkėms patvinus, banditai uždusdavo vaiškai rengūs, nes į tokias pelkes patekti, nežinančiam praėjimo, nėjmanoma. Tuo naudodamiesi banditai pasidarė perneig akiaplėšiai. Iškirtę kokią kuršnybę, būdavo, neria į savo urvus tie jiems vienienos težinomais takais.

Gražų sekmadienio rytą, tik saulėtei virš miško pakilus, mes jau stovime visi pelkės pakraštėjo ir ruošiamės numatytom pelkių ir miškų kožimui. Prieš mus dar platokos upelis, kuris patvinęs, užliejęs plačiai ir sudaręs gan sunkią kliūtį. Atvežami pontoniniai tiltai ir pumėnę valtys žmonėms perkelti.

Pionieriams beruošiant tiltą, o kitiems karšiams suvedus į valtis, iš centro pusės upelio ir pamiškių priėsės atidarė pragaršką ugnį ir mūsiškius tieslog spauste prispaudė prie žemės. Tuoj buvo išsaukta artilerijos ugnis, kuri banditus privertė susirūpinti ir įsitikinti, kad čia ne paprasta žvalgyba, bet kas nors rimtesnio Banditai tuoj nutraukė ugnį ir pradėjo nešdintis miškų ir pelkių gėlumon.

Per vėlai susigriebę vyrukai. Peikės, užimančios per 50 kvadratinių km ir su miškais sudarančios per 150 km², iš visų pusių buvo apsupta ir kaimynėlių kariuomenės dalinių.

Perskėlę per upelį, užėmėme nurodytą liniją taip, kad neprasprukti nei vienai banditas. Kaimynėlinės baruose jau vyko kautynės ir velkė mūsų artilerija. Banditai, matyt, tikėjosi prasprukti kitomis krryptimis, bet visur jau buvo užkirstas kelias.

Žvalgybos lėktuvai, skraidydami virš peikių, nurodinėjo, kur yra priešas. Bombonešių junginiai kelionės bangomis pasėjo mirtį iš viršaus. Banditai, panikos apimti, pradėjo blaškytis jiems sudarytame katile.

Vienas mūsų batalijono dalinys užtiko jį pelkės vedantį taką ir juo išvyko stiprė žvalgyba. Teko bristi beveik iki juostos. bet tai nesulaikė mūsų vyrų ivykdyti uždavinį. Už pusės kilometro nuo pelkės palėvė, miške, paklusioje virš vandens aikštelėje, randami priešo bunkeriai, buvusi stovyklą. Banditai atsitraukė iš čia prieš keletą valandų ir, matyt, labai skubėdami. Viskas palikta be jokios tvarkos: veižmai, šaudmenys, radijo siųstuvas ir kt. Be to, žemėje užkasta daug maisto produktų.

Mūsų dalinys ten pasiliko, nes siūkų kad banditai, iš kitur spaudžiami, gi čia: Neapsirikta. Naktį ju keletas sušlapusių ir nuvargusių atėjo tieslog į mūsų sargybos rankas ir pasidavė be jokio pasipriešinimo.

Iš tryto visu pelkės pakraščiu stvintieji dalinai siuntinėjo žvalgybas ir pelkę ir neįtikėtina, kad po cat mūsų nosimis, galima sakyti, už 200 ir 300 m pelkėje rasda išties būrais banditų, kurie čia šlapi, alkani ir sušalę jau viną sėdi ir tieslog vandenyje. Kai kuriose dėta, o ki ti paidiuodia visiškai be šūvio.

Ir taip ištisą dieną tik einame ir pelkę ir vedamės belaisvius. Ir šita banditų medžiojimą prąmėnėme žvejojimu, nes ballesnius rasdavome tieslog tiki kakio i vandenį subridžius.

Siaurėjant apsupimo žiedui, pradėjo patys išeiti ir paiduoti, o kitos grupės net su visu turtu: su kavomis, arkliais, motėrimis ir kitu ūkyvu ir negyvu inventoriumi.

Po trijų dienų darbuotės traukėme kiekvieni į savo nuolat.nes sio. Tuo tarpu iš kitos pusės vyko „otriadai" buvusių banditų, dabar vos kojas velkančių padarų.

Mes juos sužvejojome!

Rytis

LATVIŲ KARIUOMENĖS LIKVIDACIJA

Pernai Latvijoje pasirodė knyga apie bolševikinę Latvijos kovą didesnė šios knygos dalis skirta ūkiniam gyvenimui, tačiau daugiau ar mažiau paliečiamos ir kitos sritys, kaip politika, teisė, kariuomenė ir kt. Mūsų tikrta skaityto jus supažindinti, kaip buvo likviduotos Latvijos ginkluotos pajėgos.

Vienas buvęs Latvijos kariuomenės karininkas šitaip apibūdina viename straipsnyje Latvijos kariuomenės likimą bolševikų valdymo metais:

Priėš latvių tautos valią riedant bolševikų tankams į mūsų kraštą, tautinės latvių kariuomenės kariai buvo priversti laikytis pasyvai ir laukti tei, ką tikimas atsiųs. Buvo kleusiama, kas ištiks tuos, kurie laisvės kovų metu kovojo prieš bolševikus, arba komunizmo atžvilgiu turi ant sąžinės nusikaltimą". Bolševikų agentai skelbė, kad jie jau nebe 1917 metų bolševikai. Viskas bus geral ir praeitis esanti senai pamiršta. Tačiau veiksmai pasirodė visai ką kita sakė... Tautinė latvių kariuomenė buvo pavadinta liaudies kariuomene. Aukštųjų vadovaujančių karininkų sudėtis buvo tiek tiek pakeista ir sudaryta naują vadovybė. Naujai pavieistieji asmenys nestrodė esą tėvynės išdavikai. Apie nėminimus nieko nebuvo girdėti, tik, vykstyra keletą aukštų karininkų, kurie buvo priversti skirtis su gyvenimu, kad nasižmų kartu i karstą, ko čekistai neturėjo žinoti. Treit buvo likviduota ir liaudies kariuomenė ir iš latvių dalinių buvo sudarytas 24. šaulių teritorinis korpas.

Korpo vadovybė iš dalies buvo sudaryta iš latvių karininkų ir prie e buvo priskirti komisarai ir poruikai, tačiau vadovybė daugumą dare iš Sovietų Sąjungos atvykusi ir komunistų partijos narai. o to, kiekvieną didesnė dalinė buvo paskirtas čekos įgaliotinis, kuriuo vpatinęus tralioijmu ir ris nepriklausė nei dalies vadui, komisarui. Siems pareigūnams ykus, korpo dalinių padėtis kasžen darėsi nūrėsmė ir tamsesnė. Jau velkė žmėjai. Dažnai visai nekėkimąi. Žodžiai, pasakyti prieš komunizmą, buvo buvo pranešami ministrui ir čekistui. Šiu palinkėjų verčiami kariai darėsi kasdien tylesni. Dažnai dingdavo latvių karininkai ir niekas nežinojo, kur jie yra. Dažniausiai jie būdavo šaukimi į korpo štabą, iš kurio daugiau nebegrįždavo. Keletas karininkų nusižudė, paleidėjęs, tačiau didžiausia prašymų dalis buvo atmesta. Jei kuris ir buvo paleistas, toks paprastai dingdavo čekos požemiuose. Išsigelbėjo tik tie, kurie slėpėsi.

Vietos komunistams korpas buvo krislas akyse. Jie agitavo, kad korpas esas neištikimas, turis būti likviduotas. Iskiurstytas iš Latvijos ir Lietuvą i Sovietų Sąjungą. Šiam tikslui pasiekti, kiekvieno neatsargiai ištartas žodis buvo atitinkamai suprastas ir „paprastinat", o kai kuriems atstotį įrodymą ir sudarytį pagrindą latvių korpo likvidacijai. Dėl latvėkių dalinų dainavimo, kurios „dainos buvo kontrrevoliucinės", buvo suareštuoti septyni karėvial, kuriuos tribunolas nuteisė 6—12 metų privercėiamiesiems darbams. Latvos interesuos buvo, kad korpas išliktų Latvijoje ir todėl visokas buvo daroma, kad būtų atmtas bet koks pagrindas korpo likvidacijai. Ypač sunku buvo „pažaboti" latvių karėvius, kurie dažnai mėdavo kritikuoti sovietų valdžią ir tuo pakenkė ne tik sau, bet ir visam korpui.

Nuo 1941 m. birželio 1 d. latvių korpas išvyko į vasaros poligoną Lotenėje. Ten politrukų agitacijos turinys ryšėje su Vokietija visiškai paaiškėjo. Anksčiau pastraboėjimuose buvo vengiama minėti Vokietėją arba ją kritikuoti. Dabar, atvirščiai... susirinkimuose buvo atviral kalbama, kad anksčiau ar vėliau karas su Vokietija neišvengiamas. Mažiau besigilinantiems i dalyką atrodė, kad buvo padaryta dėlė daida, sukoncentruoti visai latvių dalinius i vieną vietą: prasidėjus karui, šie dalinai galėjo bolševikams padaryti daug nemalonumų, kariant karių nuosėdėje prie sovietinė. Bet pasirodė, kad bolševikai jau turėjo išdirbę tikslų planą, kurį latvių korpas turėjo netrukus patirti.

Tuoj po baisios 1941 m. birželio 14 d. vienų rytą pasklido kareivių tarpe gandas, kad vadai latviai ir tikrųjų ištraukė būsią pakotėl, o jų vietas užimsią rusai. Gandas virto tikrove. Paketimas buvo įvykdytas pirmieji susirėmimai su iš oro nuleistomis priešo pajėgomis tarp Le Havre ir Cerbourg, horizonte pasirodo stiprus desantinis laivynas plaukiąs į Le Havre, Cherbourg ir kitą. Dienai žėjant, vokiečių dalinai pranešia apie paimtus į nelaisvę priešo parašiutinukus kuriems ši naktis virto karčiu pergyvenimu.

Tuo tarpu iėrykėja centrinėi invazijos punktai, kuriems pasirinkta Normandija. Sunkiųjų karo laivyno vienetų atvykimas išaiškina Eisenhoerio užmačias. Su pirmųjų šarvuotųjų kėlimu pasiėkėja, kur planuojamas pagrindinis smūgis.

Su rammu ir šaltai apsvarstydamos vokiečių vadovietės dėrė, rikiuoja gynybą išlaipinimo atrėmimui, nešiant, kaip jis toliau gilumon plėšia. Tačiau šią valandą yra aišku viena: Eisenhoerris nepatiekė mums jokios staigmenos prie Le Havre ir Cherbourg savo kareivius pasiųsdamas į pragaršką vokiečių gynybos ugnį. Jau prieš kelias savaites vokiečių vadovybei buvo aišku, kad priešas čiai sričiai telkia daug dėmesi. Visai suprantama, kad šoje srityje gynyba yra ypatingai sukoncentruota, kad priešas čia susidurs su ginklais, kurie jo eilės atskiriančiai ištrėtins ir susiūks su kariais kurie savo narsumą ir tvirtumą įrodė daugelio kovų triukšme.

Niekas neužstoja kelio vokiečių gynybos vykstmui. To paties metu kelias riedė vokiečių transportai i krantą, kuriame dabar vykstą žūtbūtinė jo kova, kurioje grumiamasi už Vakarų kraštą.

Erichas Wenzel
Karo korespondentas

AMSTERDAMAS, JAV karo ministeris Stimsonas per spaudos konferenciją Vašingtone pareiškė, kad JAV nuostoliai Italijoje nuo praėjusių metų rugsėjo mėn. išlaipinimo iki šių metų gegužės 27 d. siekia 59.150 vyrų.

Kaip prasidėjo invazija

NL... Birželio 6 d. (PK) Virš Prancūzijos debesuota padangė Stori lėktuvas debesys ritasi per šalį, kurį jau keli mėnesiai yra vokiečių kariuomenės pasirengimo gintis žemės. Šiaurės Prancūzijos pakrantėje, sieviė kurys kuriam jau keli metai pačiais uždavinys, kurį viena karta turės išspresti. Jis žino, kad kitoje Kanalo pusėje daug priešo vilnų ginklo rūšių diviziją laukia įsakymo vokiečių vadovaujamai jaunai Europa nugalabyti. Ir ši karta karys tuo kalno i užduotą klausosi bandžiu pačiais i įvirtintą kanta. Ygisi, kaip tie vyrai kurie tolimame, gilisi karinėms operacijoms išdėstyame užnugarytę, laukia signalo pranešančio apie didįjį įvykį. Mėmo, kuris dabar turėtų žypsotis visa savo plika vėpla šlanakt slypi už storų debesų. Tai nekoks oras lakūnams, tačiau šioj po vidurnakčio Šiaurės Prancūzijos papirytę sužvėgia sirenos. Ar išpėjimas duotas britų bombonešiams kentant skristi i Reichą ar bus puolami artimesni taiksai. I iš klausimo netrukus gausimas viskuo ir vienareikšmis atsakymas. Pusvalandį po pusiaunakčio atskrido per Kanalą stiprūs anglų amerikiečių lėktuvų jungtinai. Šį karta aerodžie bombų. Šiandien jų krovinys — parašiutinukai. Pirmieji parašiutininkų vienetai nuleidžiami srityje tarp Le Havre ir Cherbourg.

Pirmieji parašiutininkai tuč tuojau susidurią su energinga gynyba vokiečių dalinių, kurie išsibarstę toli nuo parašutės gali sekti kiekviena judėjimą kiekviena kvadratinia metre. Toliau vykstant operacijoms, netoli nuo pakrantės miestu nuoliečiūžė primėjęi keleiviniai anglų - amerikiečių sklandytuvai. Jų iąulų uždavinys vokiečių gynybos aparatą pulti iš užpakalio, paiaušti, ar visai išjungti jo gynimosį jėgą, tuo lgalinant frontalinį pagrindinių priešo jėgų puolimą iš jūros. Tuo metu, kai didėjančiu smarkumu vyksta pirmieji susirėmimai su iš oro nuleistomis priešo pajėgomis tarp Le Havre ir Cerbourg, horizonte pasirodo stiprus desantinis laivynas plaukiąs į Le Havre, Cherbourg ir kitą. Dienai žėjant, vokiečių dalinai pranešia apie paimtus į nelaisvę priešo parašiutinukus kuriems ši naktis virto karčiu pergyvenimu.

Tuo tarpu iėrykėja centrinėi invazijos punktai, kuriems pasirinkta Normandija. Sunkiųjų karo laivyno vienetų atvykimas išaiškina Eisenhoerio užmačias. Su pirmųjų šarvuotųjų kėlimu pasiėkėja, kur planuojamas pagrindinis smūgis.

Su rammu ir šaltai apsvarstydamos vokiečių vadovietės dėrė, rikiuoja gynybą išlaipinimo atrėmimui, nešiant, kaip jis toliau gilumon plėšia. Tačiau šią valandą yra aišku viena: Eisenhoerris nepatiekė mums jokios staigmenos prie Le Havre ir Cherbourg savo kareivius pasiųsdamas į pragaršką vokiečių gynybos ugnį. Jau prieš kelias savaites vokiečių vadovybei buvo aišku, kad priešas čiai sričiai telkia daug dėmesi. Visai suprantama, kad šoje srityje gynyba yra ypatingai sukoncentruota, kad priešas čia susidurs su ginklais, kurie jo eilės atskiriančiai ištrėtins ir susiūks su kariais kurie savo narsumą ir tvirtumą įrodė daugelio kovų triukšme.

Niekas neužstoja kelio vokiečių gynybos vykstmui. To paties metu kelias riedė vokiečių transportai i krantą, kuriame dabar vyksta žūtbūtinė jo kova, kurioje grumiamasi už Vakarų kraštą.

Kovų sritis, Italijoj (WB)

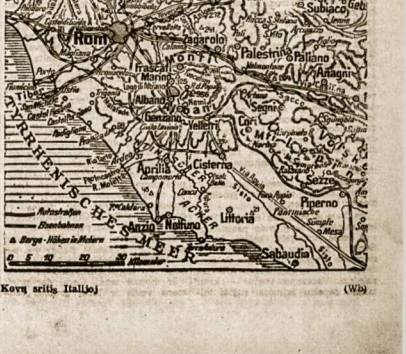

Jau prasidėjo lietuvių gražinimas iš Rytų

Lietuvos Savivaldos organams be įvairių bėgamųjų krašto tvarkymo reikalų, šiuo metu tenka įvykdyti skubų ir svarbų darbą: organizuoti ir pravesti lietuvių grąžinimą iš buvusių Sovietų Sąjungos teritorijų. Kas ir kaip tą darbą vykdo, mūsų skaitytojams mielai sutiko papasakoti Lietuvių Grąžinimo Komisijos pirmininkas, ponas Stepas Mackevičius.

— Pone Pirmininke! Lietuvos visuomenė, teisingiau, visa tauta, yra labai susidomėjusi mūsų tautiečių gyvenimu sudrų nubloktų į Sovietų Rusijos plotus, grąžinimu. Malonu būtų išgirsti, kaip vyksta šito svarbaus reikalo įgyvendinimas. Prašėjote prašytume, Pone Pirmininke, pasiaiškinti apie Tamstos vadovaujamos komisijos organizaciją ir jos uždavinius? — buvo mūsų pirmas klausimas.

— Ponui Reicho Ministeriui Okupuotoms Rytų Sritims leidus grąžinti lietuvius iš užimtų Sovietų Sąjungos teritorijų, Pirmajam Generalinisiam Tarėjui pavedus, buvo sudarytas Lietuvių Grąžinimo Komisija, kurios uždavinys yra atlikti visus su lietuvių grąžinimu susietus veiksmus ir pravesti patį grąžinimą. Komisijon pakviesta Maitinimo ir Žemės Ūkio, Darbo ir Socialinių Reikalų ir Finansų Vadybų bei Savivaitpinės Pagalbos atstovai. Komisija, pradėdama darbą, pirmoje eilėje dėmesį kreipė, mustrėjų, kurieos būtent, buv. Sovietų Sąjungos teritorijų srityse, dabar esančiose vokiečių kariuomenės arba civilinės valdžos žinioje, gyvena lietuvių kilmės žmonėjai.

— Kuriais šaltiniais naudojamasi renkant reikiamas žinias?

— Įvairiais, kuriais reminantis būtų galima nustatyti lietuvių gyvenamas vietovės. Pirmiausia naudojamasi šios eritės mokslinę, statistinę ir publicistinę medžiaga. Toliau naudojamasi Lietuvos visuomenės nurodymais, žinomų giminių bei pažįstamų adresais arba gyrėjimu ir gyvenamų vietų daviniais; lietuvių karių dalinių vadų bei paskirų kaičių surinktomis informacijomis; pačių norinčiųjų grįžti Lietuvon atsiunčiamais praėymais ir reminantis įvairais kitais, čia nenurodytais, žinių šaltiniais.

— Kas šias žinias renka vietose ir bendrai tvarko lietuvių grąžinimo reikalus?

— Tokias žinias renka ir tvarko visus su grąžinimu susijusius reikalus Lietuvių Grąžinimo Komisijos pasiųsti įgaliotiniai su savo bendrais darbiais. Tuo tarpu velka tik dvi grąžinimų grupės, būtent: Minske ir Rygoje. Jau sudarytos ir artimiausiu laiku bus pasiųstos kitos grupės į įvairias Baltgudijos srities ir į Taline. Įgaliotinių grupės, tai laikinukauja, kaip jau minėjau, lietuvių dalinių kariai, šiuo metu ten, gyvėną vienokiais ar kitokiais reikalais liečiančiais ir patys grįžtančiųjų. Pravėdžiui, man teko paįvėdėti į Minską pirmąją grupę ir įsitikinti prie Minsko esančio lietuvių batalionо karių, ypač jų vado ir karo kapelijono. Sirdinga parama. Rygoje teikininkauja vietos lietuviai, ypač aktyviai šiame darbe prisideda lietuvių spaudos darbuotojas ponas Trifonas.

— Susipažinus su Tamstos vadovaujamos komisijos sudėtimi ir vykdomu darbu, dabar norėtume išgirsti, kiek jau užregistruota norinčių grįžti lietuvių ir kiek iš viso bus tokių grįžtančiųjų?

— Šiuo metu, kada registracija dar tik pradėta, būtų sunku pasakyti, kiek sustros grįžtančiųjų. Turimais daviniais, lietuvių gyvenama daugiausia Gudijos krašte — Minsko, Polocko, Vitebsko, Bobruisko ir kituose rajonuose. Tuo tarpu, kiek jo ir apylinkių numatoma surinkti per 2000 šeimų; o bendrai iš visų užimtų teritorijų spėjama bus apie 15.000—20.000 lietuvių. Nemaža lietuvių, drauge su besitraukiančiais rusais pabėgėliais, yra atsidūre Latvijoje ir Estijoje, kuriuos dabar tenka atrinkti ir pasiųsti į Lietuvą. Be to, grįžta dar ir lietuviai asmenys, turį čia giminių ar savo turto. Minske surasta nemažai lietuvių valiūkų naslaičių. Komisija, grąžinsiana lietuvius naslaičius, pagėlbauja, kad jų tolimesniu likimu pasirūpintų visuomenė, paimdama pas save valiūkius. Suinteresuoti naslaičių likimu asmenys, prašomi registruotis Lietuvių Grąžinimo Komisijoje.

— Pone Pirmininke, dovanokit, kad mes Tamstą pertrauksime! Teko girdėti, kad ir Latvijoje ir Estijos lietuviai nori grįžti Tėvynėn?

— Teisingai. Šiuose kraštuose gyvena lietuviai reiškia norą tuojau grįžti Tėvynėn. Yra keliolinas grįžti galinčių ir Latvijos bei Estijos lietuvių, tačiau dėl karo meto salygų sunkumų ir dėl turto likvidavimo neišėkinu, tuo tarpu jų grąžinimo reikalas atidedamas neribotam laikui. Pagaliau, grąžinti lietuvius iš tų kraštų tučtuojau nėra ir reikalo, juk Latvija ir čia pat.

— Ar jau yra atvykusių didesnių lietuvių grupių?

— Taip. Pirmoji grupė (per 500 asmenų) Wehrmachto išsiųsta iš Orša—Mogilevo—Borisovo rajonų, jau pasiekė Tėvynę. Gegužės 21 d. pirmoji grupė iš tš Minsko, kurią sudaro apie 200 asmenų. Pirmosios grupės apgyvendinamos Marijampolės apskrytyje. Grįžtančiųjų apgyvendinami pirmiau ėlėję žemės ūkiuose. Tuo tarpu nesaisi laisvų ūkių, grįžtantieji ikurdinami pas gimines arba šiaip ūkininkus, kaip nuominiuk, pusininkai arba žemės ūkio darbininkai, tomis pat teisėmis, kaip ir visi kiti, dirbantieji žemės ūkio srityje. Prie grįžtančiųjų apgyvendinimo ir aprūpinimo darbo knoptuoti apskritų viršininkai ir Savitarpinės Pagalbos darbuotojai.

— Kaip atrodo grįžtantieji, kitaip sakant, kokia grįžtančiųjų materialinė būklė?

— Grįžtančiųjų materialinė būklė nevienoda. Yra pasiturinčiųjų yra ir beturėtų. Kiek teko man pačiam matyti, ir jie įgaliotinių pranešimų aiškėja, Gudijos lietuviai ekonomiškai buvo stipresni, negu vietiniai gyventojai. Grįžtančiųjų nebloga ir turinio susipratimo būsena. Nešdrint to, kad dauguma jų jau daug metų gyvena svetur ir tarp svetimųjų, tačiau savo gimtosios kalbos ir papročių neužmiršo. Visi nori kuo greičiausiai grįžti Tėvynėn ir, nors dauguma grįžtančiųjų jos nėra matę, bet ją mini su ilgesiu ir meile.

O kaip tvarkomas grįžtančiųjų kilnojamas ir nekilnojamas turtas? Ka su savim gali pasimti grįžtantieji ir kas tvarko turto pervežimą?

Visą kilnojamą turtą grįžtantieji gali pasimti su savim ir jų perkėlimo išlaidas apmoka tarpotos priemonės. Jei kuri šeima yra gausi ir turi nemažai kilnojamo turto, tokioms šeimoms gali būti duodamas net atskiras pervežimo vagonas. Žinoma, kilnojamą menkaverčį turtą, k. t. senus ir apliūzusius baldus arba kitokius daiktus, patariama čia palikdyti vietoje. Neišimamą turtą, kurio, savaime suprantama, galima persabenti įokiomis transporto priemonėmis, teks palikti vietoje. Tokiais atvejais nekilnojamas turto saugumuose leidžiami pažymėjimai, kuriame nurodyta, kur ir kokie turtai grįžtančiųjų turėjo.

Baigiant įdomų pasikalbėjimą, leiskite, Pone Pirmininke, įspėjusi dar vieną klausimą: kas, kaip ir kuriu teise grįžti, kuriais dokumentais reminantis nustatomas lietuviškumas ir kokiu formalumus šiuo atveju turi atlikti grįžtantieji?

— Laikomasi principo, kad grįžti turi teisė visi lietuviai, o lietuvybė nustatyti naudojamasi objektyviniais ir subjektyviniais daviniais. Pagal Lietuvių Grąžinimui Vykdyti instrukciją* ir Savitarpinės Pagalbos Komisijos nurodymus, nustatant norinčiųjų grįžti Lietuvon tautybę, įgaliotinai kreipia dėmesį į: a) grįžtančiųjų tėvų ir jų giminių lietuvybę bei tautybę (jamą kalbą; b) jo asmenį — dokumentuose įrašytą tautybės nurodymą; c) jo dokumentais trokštą kiekvieną lietuvybės žymį; d) jo giminių Lietuvoje buvimą ar kilmę iš Lietuvos teritorijos; e) jo lietuvišką pavardę ir ė kitus objektyvinius davinius. Įeižtančiųjų spręsti apie jo lietuviškąją tautybę, asmens, dėl kurių lietuvybės nekyla abejonių, turi teise su savim pasimti savo šeimos narius — žmoną, kad ir ne lietuvę, vaikus ir šeimoje ėjusiškomus narius, pavyzdžiui, žmonos tėvus. Tas pačias teises turi ir žmona —lietuvė, iškėdžiusi už vyro ne lietuvį. Tačiau, vyro ar žmonos (ne lietuvių) broliai arba seserys šeimos nariais nelaikomi

*Instrukciją — Ministerio Reikalų Tarėjo Dr. Ivanauskaitės-Vizgirdienės.

Kaxio suzoolčiuoti

VIKTORAS BERŽINIS

Kaip jurginas žia vakaras rausvas.
Gale kalno pakyla daina. —
Tai nepuki, mergaite, jei klausiu,
Ko ši vakarą tujen liūdna.

Negirdėjau seniai tavo juoko,
Nei linksmesnio žodelio seniai. —
O buvai tu tėdyčius vilioke
Praeitų, ružuvia vakarais...

Klykia smulkas Anūpro seklyčioj,
Jo daina nepriaukia tavęs,
Ir imi aš supraati, mergaite,
Ko kas vakarą rymai viena: —

Nebėra tavo šeimio bernelio,
Tau nelinksmas ir smulkas be jo:
Tavo lūpos žypsotis negali
Nuo anos — paskutinės — dienos.

Bet... neverk, mėlynake, kamarojj,
Nerymok ant varteliu, seserė, —
Tu ir tavas žiedelį ir skara,
Kaip legendų bernelis launus.

Anteżero

Mažvydas Šlinkys

Neliūdėk: man negaila tavęs;
Sunkūs žvilgsniai užgrūdino širdį.
Geriau skriskim vandens leitijas
Ir kentėkim pasaulinį negirdimą.

Juk neilgai ant ežero šio
Mes plauksim mažu laiveliu.
Rudens vėjai dienas tinešios;
Kris lapeliai ant sodžiaus kelių.

Tėviškė

Aleksandrė Nakaitė

Užsimeta ant rankos apeisusta, paėma į kita portfeli ir išlėto žengia stotės gindinin. Dar karta apžvėlėjo.

— Tikrai nėra. Matyt, dar negavo telegramos.

Užpakaly užvėjus. Truukinys išėjo. Jonas atsigręžia ir velandėję žiūri. Juodi dūmai virsta iš garvežio, susiyste kievų virėnėmėsis, stogais. Jonui atrodo, tarytum tolstant ir aprūkai, šnokėdamai, virtinė nuosinės jo gyvenimą ten — toleste. Juodi dūmai uždengia rūpeščius, kasdienį skubėjimą be tikslo, plaukimą minios srovėj.

Dar žvėlėjo truukinys

Žmona apsieis tas keturias dienas be jo, apsieis be naujų pirštinių, bilietų į teatrus, be pastvalėjo-dojimo vertinėj gatvėj. Valkai šeši vieni. Beiaizdami mamytės vakarai, užmigs ir sapnuos tėvėli, grįžtančį su pilnais maišais laukučiuvių iš ciečkos. Tarnyboj plaukia vienas srove. Jo pavaldiniams pasirašinės raštus, priimės interesantus. Gal net nelaukės šeio greit sugrįžtant. Ar gi ne vienu pačiam pa-deri pasaryti ne šimtas popierinės kuriu eilėmis žmonių gyvenimą? Ar gi ne jokmu jaiteisi kabinetan nedraisai beldžiantį, žūrėti į virpančias, gležnėsnes pirštėns, redaus?

— Apsieis. Tos keturios dienos maro.

Pasiėkė Jonas beveik pusbaisiai.

Toli žiūro traukinio šniokštėmas ir tūkstėjimas.

Po lietaus vieškelis nedulka. Tekai minkšti. Iš griovio pasistiebusios žolės brūkšteli kartais kojas. Beržely sysnojėjo šakos žemai musivirusios atspus vieškelio. Žaluma šviląs, virps saulėj. Pievų žolė jau pakilusi. Vasarojus vienur — kitur tarėsiu šepečiu žaliuoja, rugiai vilnija ir žada stora riekę duonos —

— Gerai, kad palijo, — mąsto Jonas ir jam daroši kažkaip lengva, gera.

Keliskart gėlai, gilisi ičvepia. Ar neatgaivins tyras, kvepias žalumu ir saule, oras priūkusių, miesto dulkėmis apnešių, plaučių? Ar nearas šbalęs veidas ar neišsipies krūtinė dainai, kaip kitados? —

Pravažiuoja vienas. Nepažistamas. Arčiau vos veikas; vienas rutas batai girgžda.

Praeina merginą. Tigai žiūri nustebusi, smalsiai, o paskui tarytum lakūn susigėsta, nuleidžia galva. Jonas juokia, kad praėjusi kelis kartus atsigręžia.

— Nieko sau merginėj, — žyptelė Jonas. Kažką prisimena. Žypsena dingsta.

Saulė pačiame vidurdieny. Karšta. Neišmėgęsios, alkanas, švarges kelionėj. Tačiau, kojos lengvai kėlė. Kažkokia jėga ji kėlia, nešė pirmyn, pirmyn

Nesunku ir nekaršta. Jei ir būtų pakeliui, neišėkotų alaus. Nekeliks stovo mėdiagos lieruose, neparagaus vyriško epdaro. Net neparagaus apie tai. —

Nebetoli. Išlyda dvarelis, paskendes žalumoj. Jonui prisimena motutės pasakos apie negalėmetinį ponią. Daug pasauly pamočių, bet tokios dar niekas negirdėjęs. Dažnai praėjydavo Jonukas paėskoti apie tai, dėsę paskiecio motutė. Ir visada Jonukas iš visų ėjęsų sukasdavo dantis arba iki kraujo kramtydavo apatinę lūpą, kad nepravirkstų.

Kažin kada toji ponia gyveno našlaičius kankino! Dabar lie ten — kitame kaimely ir kryžiai jau nugriuvo, kapai susilygino su žeme.

Ir motutė tenai. Gerai dar prisimena veidą ir labai grubias rankas. Tačiau, nė vienos iškėvpintos, nudailintos, mažutės rankos taip šveiniai negiosės, negiamonėjo. —

— Jonai, tai ai tui Sveikas!

Jonas pakėla galvą. Nuo vienkiemio atjėsu kaškas. Pasitaso skinius.

— Mikas!

— Iš stoties? Kaip tyčia — nevažiuotas. Būčiau parvežęs. Daber nėra kaip.

— Niekis. Kas naujo pas jus?

— Ėt, niėko. Kas čia bus naujo. Ot miestė, sakyk, kas girdis. Iš tėvės — ėt, ėtatymai, mokesčiai, kas taisi, potvarkiai, — visa. O mes — ką gi — knisamės ir tiek.

— Na, žinai, Mikai, tu vis toks pat šaunus bernas, nei nepasenęs, nepastėkėtas. Kaip tavoji?

— Dėkui, laikos. Gandrai sukas. Kaip čia reikės ir beišsiveras. Jau dabar sunku.

— Užtek, Mikai, painėkėsim apie viską. Būsiu keturias dienas.

— Tikrai? Kaip ugniei! Na, o kaip gi — viensa? Ar pačia stoty palikai?

— Viensa. Trumpam, o ir atsėvėpsiu tėvėlėj laisviau, kai mažiau šviečiu.

— Teisytė. Tai nudūtugs senėkas!

— Kaę naujo apylinkėj, Mikai?

— Ėt, via toja pat. Tiesa, atsimeni, ta žmona drauge buvo, eidavom kartu subatvakariais...

— Aha — —

— Taigi. Ištekėjo. Už jūsų kaimėno.

— Ar Prano?

— Taigi. Pika ir nebejauna, ale žūrėk — koki dar gavo! Na, bet ir graži buvo. Atsimeni, Jonai, ir tu gražė.

Mikas nutilo. Atydžiau pažiūrėjo į Jona — —

Sumurmėjo kaškas.

— Na, tai aš užėsiu. Lik sveikas. Nujėjo.

Staigą pasidaro baisiai karšta, ir kojos nebėkiauso

Saulė juokias, kaška šiams svyruoklių šėkos. Dziugumingai čiulba virš galvos paukštės. — Pavaseris puikiausiu grožiu žėsėkiaidęs. Tėviškės žemė kvepia. O žirdy prasiveria prasaras.

Kaškas buvo kitados nuostabiai graži, kaškas žydėjo. Paskui — dūmai, dulkės, minia, šūkurys, gatvė. Gyvenimas. Jau daug kartų Jonas kaškas, savo daugiausiai. Buvo praėję, užmiauštu, užmirštu. Dabar ir vėl — —

Pro mintis ir nepamatė, kaip ėtšėvė prieš aki ėjmėsės kaškas. Vėl pasidarė lengviau, giedriau.

Pirmoji — kampinėnės Juzienės gyvėtė. Jau visiškai sukrypus. Kažin, ar ši dar jai taip nešėsės ar vėl viištom? Prisimena, kaip kas pavasari atbėgdavo verkdama, kad Dievas neteisingas: pulkai vėtys po gaidžiu, o mėnas vaidėto, nėrės jų nėlėdia, o jos — iš dviėjų vis vieną venagne nusinešė

Antras kiemas — mažažėmio Rapoluko. Taip ji vadina dėl mažo tigio. Jau senėsai Rapolas. Ir vaišės būrį augina. Tiesa, broliis rašė, mėrė senutė jo motina. Tai darbėti buvo! Joms nėekur gyvėnime kito tėvės dardėsius žmogaus nėmėgė. Aptvarykdavo, priižėrėdavo, augindavo didžiųjį sūnsus vaikų būrį; darbymetėj padėdavo iėtėkėjusiems dukterims; vėsas kaimui uogų, grybų, žolės ėjmėsės. Ūmėsėnu bagočėnas, kurie pinigus mokėjo. Ji ir pati uogų nevalgydavo, tik vaikams po saulėlė padalindavo. Kas ta uogė? Tėvės nuosėnis. O pinigų rėikia visur ir visada.

Toliau — Mėko tėvo pusvaisė. Sena grėčia, juodais langėis, bet vėdujė daug ėvėsių valandų praėjo. Nakytė bėdavo trumpos, kai šėsėrė mulėsėnių dėdė istorijas apie „vėnas" ir senybę pasakodavo; kai sėsirinkę piaėbėrnėi ir pusmergės šėsėdėdavo, kartotėsi laime buvėdavo, dainuodavo; kai armonėikai čirpiant patėinkamas mergėotės sukėdavo. Trumpos — būdavo nakėtys. O Mėko tėvas — ėmėjusi jaunos žėsėnės senėokai — viėką leisdavo jaunėimui.

Tamsūs langai vėsa tai slėpia. Tik sulėsėdę sukvėjus karšuė sukėmėtėnimu, ėvėsėu valandų, jaunėvės, sukėu.

Sluėio Petronio kiėmas. Via toks pat tvarkingas. Akmėnys, darželio tvora, baėtė zuubėjėė, takai smėlėu gėėtonuoja. Sena Petronienė, dukterų neturi, bet jos darželė visame kaime gražiausias. Žolynų ivairiausių. Žydi, kvepės nuo smėlo ir pavasarių, ligi šalnos. Visos kaimas jos darželiu pakvipęs.

Jonas žėtina žingnėj. Jau parėjo. Tik du kiėmai — Prano, turėntėsiai ėr Jėnės tėkėnėnės, ir šėmėnė.

Tai ji dabar čia gyvena Taip arti: gryčėa tik senė ėlyvų krūmai teskrėia. Anuomėt svajodavo: nėėko ėr nėėkėnės drėbužius, girdėtų jos daina, juokė. Dabar ji arti, prie pat mėnės, ir vėsėnės vandėnės gėmė; ne tik daina, bet ir šėkėlėj barkėtėlėjimas prie kroėnės, duru vėrstymas, girdės.

Ji arti, bet ja tėlė —

Niėko nesėmato kėėmė, nė langėus.

Pro ėlyvų ir jasmėnų šėkės žydėtėjo du galėnėėi gryčėos langai. Vėsada, kai Jonės grėžta tėvėlėės, pirmasės krėntė jam į akis gėmtėnės vaizdas — šėtas langų žydėtėjėmas. Jonui atrodo, tarytum senė grėčia mirkėtėi jam akėnės iš dėėnėnės. Jam daros šėtta, gera.

Iš lėto pasuka į kiėmą.

Nuo kėėčiu ėtbėdėnės senės Kudėlius. Užkėsėnės bėėrė ėsėtėdėlėėlė ja. Prėsėartėnės nustoja lėtė, apėėsto ėsėvės, pradėda vėzgėntė uodėga ir šėka laižyti rankų.

— Pėtėnė, Kudėlėus, pažėnai...

Jonas glėsto šėuni. Akys jo šėba, ir susipausės lūpos plačėai prėsėlėėpės.

Keturios dėėnos ėštėmpo. Jo buvo nėėsėtėnės.

Sugrėžo vaikystė. Vėsėnį sėkėjėjėj levėpėjo jasmėnas. Tyla glėudė vėsė, aspnas glėobė ėkrėsėtėus. Tai nėėtė sūnų lėpėno, glėmonėjo. Daug metų jos nėbėėa, bet nėėrėė gėėnė jos tėvėšėė ja tėbėėvėpėėjo.

Gera ir brėtėėnė. Vėsėėna, gražėė, patogėėi pėėkėjo; rytėis vėėkus mėėko, kad ėėnė nėpėdėėnės. Tėėsi, ne tas. Mokėė"nepasėėnėėnos.

Sugrėžo vaikystė. Ir tėvas ėėėp mėžą lėpėna, kaėp mėžą dėėugėės. Kėstas ėr žėdėėtėės kėėstėus. Apėė vaėkus. Pėėčė, apėė dėėktorėėvėėna pėėdėėnė. Vėėžėėą pėėrėėjėėnė. Nėė

Kaip jurginas žia vakaras rausvas.
Gale kalno pakyla daina. —
Tai nepuki, mergaite, jei klausiu,
Ko ši vakarą tujen liūdna.

Negirdėjau seniai tavo juoko,
Nei linksmesnio žodelio seniai. —
O buvai tu tėdyčius vilioke
Praeitų, ružuvia vakarais...

Klykia smulkas Anūpro seklyčioj,
Jo daina nepriaukia tavęs,
Ir imi aš supraati, mergaite,
Ko kas vakarą rymai viena: —

Nebėra tavo šeimio bernelio,
Tau nelinksmas ir smulkas be jo:
Tavo lūpos žypsotis negali
Nuo anos — paskutinės — dienos.

Bet... neverk, mėlynake, kamarojj,
Nerymok ant varteliu, seserė, —
Tu ir tavas žiedelį ir skara,
Kaip legendų bernelis launus.

Kultūrinės naujienos

— Birželio 1 d. Didžiojoje Koncertų salėje Vilniuje įvyko trečias ir paskutinis šį sezoną literatūros ir dainų vakaras, kuriam programą dalyvavo: rašytojai Faustas Kirša, Bernardas Brazdžionis, Gražina Tulūnienė, Stasys Santvaras, Jurgis Jankus, Henrikas Nagys, Alis Nykas-Niliūnas, Ledonas Lauksmas, Eugenijus Matuzevičius ir operos solistės: Juozė Kriščiūnytė, Vikt. Mečiejytė ir Jadvyga Venceviličiūtė. Solistėms akompanavo pianistė Elvyra Paleviličiūtė-Cibirienė.

— Šiomis dienomis Sakalo Leidykla išleidžia Vilniuje gyvenančio Mažuzevičiaus Eugenijaus Tūrinos rinkinį — „Aušros laukčiai".

— Netrukus Valstybinė Leidykla išleidžia Gražinos Tulauskaitės eilėraščių rinkinį „Vėjo smulkas".

— Neseniai Sakalo Leidykla išleido Leonardo Žitkevičiaus eilėraščių rinkinį vaikams „Tarp tūkstančio žvaigždėnų". Iliustracijos dali T. Valančiūnas.

— Birželio 4 d. Sv. Kazimiero bažnyčioj Vilniuje buvo minima Tėvo Diena. Tą progą buvo surūošta religinė susikaupimo valanda, kuri buvo transliuota ir per radiją. Religinės susikaupimo valandos programą išpildė Vilniaus Operos simfoninis orkestras, dirigiuojamas J. Kačinsko ir operos solistai: Juozė Venceviličiūtė, J. Indra ir St. Liepas. Žodį tarė kun. J. Pauksztys.

— Vilniaus Miesto Savivaldybės Meno ir Kultūros Referentūra yra numačiusi surūošti 1—2 savaitinius viešus koncertus Vilniaus miesto aikštėse ir užmiesčio parkuose.

— Šiuo metu Kauno Teatre šuo metų pradėta ruošti pastatymui du naujі veikalai: Sem Benelli romantinė poema-drama „Apsiaustas" (rež. J. Grybauskas) ir Henriko Ibseno „Šmėklos" (rež. A. Skėma).

— Pirmasis lietuviškųjų operų ir dabartinis Kauno Didžiojo Teatro operos dirigentas Mykolas Bukša šiais metais sveikina savo 70 metų amžiaus sukaktį. Jubiliatas jau 47 metus dirba dirigento darbu.

— Gegužės 28 d. Kauno Didžiojo Teatro operos spektaklyje „Eugenijus Onieginas" pirma karta Tatjanos rolėje pasirodė P. Radzevičiūtė.

— Visuomeninių Reikalų Departamentui, tarpininkaujant Liet. Bibliotekininkų Sąjungai, Vytauto Didžiojo Universitetas yra numačęs šiais metais suruošti 1—2 savaitinius kursus, kuriuose bibliotekininkai galės tobulinti savo specialybės mokslą ir Muzikos Mokyklos orkestras.

— Netrukus Sakalo Leidykla išleidžia Jurgio Baltrušaičio „Asaną Valsti pėsčias su tuščiu portfeliu, kaip buvo atėjęs.

Negalėma. Aje užsigaus. Matai, ponas, direktorius, mandras pasidarė, su prastais žinoti nebenori. —

Gryčioj rėkia pats mažasis. Broliena gęsnėsi tilo, pasiėjui trinkteliėjusi durimis kažkur išbėga. Užsikosė tėvas.

— Dusuliu močia iešjo, ir mane dusulys išsives, — atsako visada seniokas, paklausęs apie sveikatą.

— Ar ne jos balsas?

Kodėl ji niekur nepasirodė? Broliena pasakojo, kad geros draugės su Proziene, kad kartu gula — šelias. O per tas keturias dienas nematė jos ni karto. Praną buvo susitikęs paklusnė, šneckiteleję trumpai. Atsėjusiu pavaistinės kajimynui vienas — kitas, atbėgdavę jaunos marčios arba merginos — duonos, druskos, degtukų, pasiskolinti, o greičiausiai — direktoriaus pasiklausėti.

Ji nepasirodė niekur. Nej daugnuojant jos girdėjo, nej pro kiemą prasimanė matė. Norėjo užsiėjti pas juos, — kaimynai juk, — neužėjo.

Brolis įvažiuoja kiemąn. Iešina tėvas.

— Kur gi tu praėjuvai, Jonuk. Ant prapečiko besėdėi! Tai jau ir išvažiuoji?

— Važiuoju, tėvuk.

— Tai dažnia i mus prilankyk.

— Tegu ir ponia atvažiuoja su vaikais, — pridėęs brolienė.

— Tai... Vaikus vissi vasarai galežium atvežt.

— Per maži. Vienų negalima iešėjot.

— Nag, atvažiuokit visi, jei tavo pačiai patiks pas mus, — kažkaip kartėjai užbėgė tėvas.

Jonui pasidaro neamagu, prisimindamas ana vasarą.

— Su Dievu, tėvuk.

Bučiuoja abi seniosas. Šviesios akys žiūri i šiur., žiūri — pora kartų mirktėjęs įtempiai, gal kriešas i akį...

Iešina ir vaikai, spokso i dėdę. Iš murzinų veidelių šviesiai mėlynos akys spindi. Brolis tėvės maišą, rysulius.

Skuba Jonas visus atsisveikinti. Sėdas i vežimą.

— Su Dievu. Tai ašs atsiųsiu, ka žadėjau. Atvažiuosiu pats gal netrukus.

Arkiya trukteli. Brolis šoka veižman. Broliene su vaikais eina pasikul.

— Ar neužmirštai ko? —

Tėvas pora kartų stukteli lazdele i žemę, nuleidęs galvą.

Brolis žegnojas. Taip daro jis prieš kiekvieną kelionę. Nors nelėti dabar, vistiek.

Jonas atsisėdęs i Pranų kiemą. Už žvėjinčio jazminų krūmo stovi Brolė. Tikrai ji. Kėli metai kaip nematė, bet ar ė. nepažinsi? Stovi pusiau pasisėpusi žiedusa.

Jonas kelia skrybėlę

Ji nei linktelė, nei sujuda, nei lūpų nepravėrė. Tik tamsios akys žiūplėčia. Veidas vieškai baltas ir dar smulksnis. Ji beveik nesiekia nuo jazmin žiedo.

Pravažiuoja. Miko kiema nesimato. Juzienė kūpsina kažkur.

— Sveika, Juzien.

Žiūri nustebus, dar atsigręžia, nepažįsta.

— Nepėmato. — paiškina brolis Važiuoja maža kalbėdami. Brolis labai pasiketės. Nešnekus. Jeigu ir kalba, tai tik apie žemę, sėją, darbus, gyvulius.

Stotis netoli, arkliokas neblogas. Greit atvažiuoja. Toli pietuos Jonas pamato tamsiekę dūmsis. Jis gritėja, sklinda — laižian, tirštėja. Jonui prisimena pora skubių darbų tarnybojі, vaikų juokas, žmonės piepėjimas. Prisimena, kad Algutėnė specialį žmoną kažuja nauję apsiaustėlio, o sau — vizitinės sukneles.

— Keliasdėimt žirnį, vis dar mažas, — vos nepasako pusbalsiai.

Skubiai atidunda bagažą, pasibučiuoja ir broliu ir žiūp i traukinį. Brolis šiąsi, kol traukinys tinykstą, stovi perone su kotagu rankoj.

Garvėžio dūmų pilna stotis. Jis slysta kleivų virsūnėmis, namų siogsnis.

Jonas stovi prie langą. Tolumoj žalias sumirga tėvėlės.

Balandžio 21 d. kautynėse su bolševikais didvyriu mirtimi žuvo eilinis:

Antanas Vosylius ir Bronius Kuras

Jų šeimas, tėvus ir artimuosius nuoširdžiai užjaučia

Batalionų vadas ir karial

Kovoje su banditais didvyriu mirtimi žuvo mūsų sesuo ir narsus vyrelis

Mikas Januševičius

Jo žmoną, motiną ir gimines nuoširdžiai užjaučia

Batalionų vadas ir karial

Kovoje su banditais žuvo puskarininkis

Jonas Pranckevičius

Jo žmoną, tėvus, brolius ir gimines nuoširdžiai užjaučia

Batalionų vadas ir karial

Kovoje su banditais žuvo puskarininkis

Vincas Grumblys

Jo žmoną reiškia nuoširdžią užuojautą

Kuopos vadas ir karial

Sportas

— Pereitą savaitę L klasės futbolo rungtynėse Gubernija laimėjo prieš K LGSP 1:0. V. LGSP prakiš: mėto Kauno LFLS-cui 1:3. Pančevėžy vilniškis Sarūnas suždėr su P. MSK lygiomis 1:1.

— VI. 4. Vilniuje įvyko draugiškos krepšinio rungtynės tarp vietos Sarūno ir LFLS Rungtynes po oraticsimo laimėjo Sarūnas 24:22.

niko" I ir II dalis vienoje knygoje. Be to Valstybinė Leidykla išleisiąs naują Baltrušaičio eilėraščių rinkinį — „Aukuro dūmai".

A. A. Vrš. Račkauskas

Gegužės 21 d. nuo banditų kulkos žuvo viršila Vaclovas Račkauskas.

Viršila Račkauskas buvo gimęs 1912 m. Žemaitijoje, Raseinių miestę. Paskutiniu metu, prieš šeidamas į lietuviškus apsaugos dalinius, buvo tarnautoju Panevėžyje. Jau ankstesniu pavoju iš Rytų, kai likęs šeima, savanoriu stojo į lietuviškus dalinius. Buvo gilial susipratęs lietuvis. Atvirai, nuoširdaus, bet ir griežto būdo. Pirmai buvai atsišvęs pareisoms Nežinojo nei dienos, nei nakties, visa laika būdavo pirmasis ir dėš sunkių atba pavojingų parsigi nieksdę nesiekusdavo. Rodydavo savo valdiniams savyje tikrą lietuvi karį — viršininką. Buvo visų mylimas, geribamas ir įvertinamas ne tik lietuvių, bet ir vokiečių vadovybės. Eidamas būrio vado pareigas ir kaudamasis su raudonaisiais banditais, ne kartą žūrėjo mirčiai akis, bet laimė tyrosjoi jam ta kartą nusigėlbėjo. Apylinkės banditams buvo geral žinomas jo vardas, todėl ir ryžos jam sikerštyti.

Vokiečių vadovybė, įvertindama jo darbus, pristėė jį apdovanoti antrojo laipsnio Geležiniu Kryžiumi. Bet, deja, nebeteko pamatyti apdovanojimo ženklo, nes likimas lėmė jam ko kita. Negailestinga banditų kulka peraneksti nutraukė jauną gyvybės siūlą. Miradamas palieko žmoną ir du vaikuliius.

Rašėsis Vaclovai, ramybės. Tavo atilikti darbai kalbės už Tave, o Tavo parodyta drąsa ir energija tebūnie pavyzdiu jaunesniesiems.

Vrš. Pavilonis

— Radviliškyje įvyko krepšinio žaidynės. Kuriose dalyvavo: Radviliškės Tauras, Seduvos Plienas, Radviliškio Vėtra ir Šiaulių Sakalas. Laimėjęs šėlo Tauragės Tauras, finale nugalėjo Plieną 48:16.

— Kybartinuose viešėjo Jonavos LFLS, kur turėjo su Kybartų Svelkata draugiškas futbolo ir krepšinio rungtynes. Krepšinį laimėjo Svelkata 31:22 (18:8). Futbolo rungtynės taip pat baigėsi Svelkatos pergale 3:1.

— Provincijos šachmatų pirmenybės (Siauliūnas) pasibaigė. Pirmą vietą iškovojo Šalys (Ukmergė), antrą vietą laimėjo Marcinauskas (Siauliai), trečia tė ketvirta vieta atiteko Gnufrienko (Rasainiai) ir Lazdauskui (Siauliai), suzinkusiems po lygiai taškų. Tikslai nustatyti trečiai vietai Onufrienko ir Lazdauskas turės sužaisti tarpusavy 6 partijas. Trys geriausieji provincijos šachmatininkai galės dalyvauti Lietuvos šachmatų pirmenybėse.

UŽSIENIO ŽINIOS

KOPENHAGA, Gegužės 20 — 23 d. d. Islandijoje įvyko plebiscitas iš federacijos su Danija panaikinimo ir respublikinės Konstitucijos įvedimo. Už federacijos su Danija panaikinimą pasisakė 70.536, o prieš tik 635 balsai, už respublikos įvedimą pasisakė 68.362, o prieš tik 1.064.

STOCKHOLMAS, (NL). Žinionės iš Guayaquilio, majoro Clirpo vadovaujami revoliucionieriai entradieni sūdarė naują Ekvadoro vyriausybę. Jie atsisakė pripažinti Dr. Fausto Navarro - Allendes, kuris po prezidento Dr. Carlos Arroya Rio atsistatydinimo buvo paremęs radikalinės vyriausybė. Visame krašte sugrįžo ramumas ir vėl prasidėda normalus gyvenimas. Laukiama sugrįžtant buvusio Ekvadoro prezidento Dr. Jose Maria Velasco Ibarro, kuris nuo 1935 metų gyvena Kolumbijoje Suimtas vidaus reikalų ministeris Aguilar Vasquez.

SOFIJA. Bulgarijos ministeris pirmininkas Božilovas paskiekė eną savo vyriausybės atsistatydinimą. Naują vyriausybę sudaryti regentų taryba pavedė buvusiam ministeriui pirmininkui Bagrianovui, kuris naujojoje vyriausybėje eina ir užsienių reikalų ministerio pareigas. Karo ministeriu paskirtas generolas leit. Rusevas.

STOCKHOLMAS, Reuterio žinomis, į Maskvą atvyko JAV ambasadorius Harrimanas ir JAV prekybos ministeris Johnsonas.

ZENEVA. Anglų laikraštėai pranešė, kad buvęs Jugoslavijos karalius Petras galutinai pavedė dr. Subašiui sudaryti vyriausybę ir jo vardu pradėti derybos su Tito. Nešalui Tito esą numatoma pavesti visų Jugoslavijoje esančių vaikinų jungiamų vyriausiojo vado pareigas.

STOCKHOLMAS. Naujo Yorko įsteigta mokyklą motorinės rengti aviacijai. Pazengimas trukę keturis mėnesius.

STOCKHOLMAS Ivairiose Kanados ūkyse siaučia milžiniškė miškų gaisrai, kurie yra didžiausi per paskutinius 10 metų.

STOCKHOLMAS. Amerikiečių ir anglų spauda prezidento Roosevelto suplanuotą konferenciją sukurti „besaliūnės takos organizaciją" vadoja, kaip demokratijos gynėjai žmonėjai. Užsieniu reikalų ministeris Hullis tuo metu, kai Vašingtonas ir Londonas negirdėtai apaudžia neutralistines ir mažesnės valstybės, tvirtina, kad suplanuojęs taikos organizaciją bušančios atstovaujamos ir mažosios šalys. Hullis atitinkamą pareiškimą padarė du kartus nes, kai tik jis tą padarė, tūjirgo mažųjų valstybių abejojimus.

KAKIETE MAŽUS PRIEŠSKEVELDRINIUS APKASUS

ON. Priešskeveldrinisi apkasai pastrodė visai tinkamą priemonę gyventojams nuo aviacijos puolimai apsaugoti. Be jokių ypatingų žinių ir be svetimos pagalbos kiekvienas pats gali įsirengti nedidelį priešskeveldrinį apkasą sau ir savo šeimai. Toki apkasą paidaryti galima beveik visur. Plešinys parodo apkasą vieną. Apkasas apačios plotas 1,25 × 0,75 m. ir turi 1,60 m gylį. Šėdėnių ilgis 0,75 m tap kad palogai gali atsisėsti du asmenys, kurie neblogai apsisugoni. Medžiaga dėntas, skersinius ir stulpus galima sėsmuliuoti ir nešėgėti, o taip pat šėdynėms pagaminti, gauti šėk šėk sunkiai. Tačiau kiekvienas, turėdamas šero noro, reikiamą statybinę medžiagą gaus iš savų tvorų, besimėtančių lentgalių arba palėpių pertvarų. Jei nėra tėkiamų keturkampių pagalių, galima imti ir apvalius skersinius.

Kiekvienas trapedės pats sau!

Nr. 33 (1237) Vilnius, 1944 m. birželio 10 d.

KARYS

PRENUMERATA metams — 6 RM, pusei metų — 3 RM; 3 mėn. — 1.50 RM. Išsirašoma mažiausiai metų ketvirčiui prisilaikant kalendorinės tvarkos, pav. I — III mėn., IV — VI ir t. t.

MŪSŲ GYVENIMAS

Džiaugiamės tautiečių lankomi

— Vienoje karo ligoninėje, esančioje Kaune yra ir lietuvių karių grupė. Nors ligonio gyvenimas nepavydėtinas, bet mes esame patenkinti, nes mus lietuviai aplankio, apdovanoja, nepaisgėjti kuodžiūtų žodžių. O tos sesės, kurios negali mūsų aplankyti, ataiunčia laiškų, adresuotų „Nepažįstamam kariui".

— Visa tai sudaro nepertraukiamą ryšį tarp Tėvynės ir fronto.

Kauno X-sios gimnazijos sesės susiląukė didžios mūsų pagarbos. Jos dažnai atvyksta aplankio, atlieka meninę programą, padėsinuoja karinių ir liaudies dainų ir padeklamuoja. Tuo savo aplankymu ši gimnazija mums padovanoja daug malonių valandų.

— Šios ligoninės personalas veikiškas, tik prieš kurį laiką šion ligoninėn atvyko lietuvaitė — gailestingoji sesuo K — ir pradėjo eiti savo pareigas. Mes tuoj pajutome jos kilnią sielą ir užuojautą sužeistiems savo tautiečiams. Visokių reikalų turintieji lietuviai kariai, o ne, moką vokiečių kalbos, mielai yra jos patarpininkaujami.

Beigydant šioje ligoninėje, apleidžio mus ne tik gimtės bet arti miesi, bet yra žmonių, kurie užjaučia mus.

Čia ypač daug nuoširdumo parodė Kartų frontas teatro grupės vadovas p. Kęstutis Eiertas, kuris sužinojęs apie mus šioje ligoninėje, tuoj mus aplankė, atnešdamas nemaža knygų. Jo dėka mūsų palatoj suėjędėjo gražiai šlaugintos kamberinės sėlės — Vyriausias Karių ir Jų Šeimų Globos Komitetas Sekminių proga ligoninės karius gausiai apdovanojo paketėliais ir kitokiomis dovanomis. Kauniečiai suėsiėjęsi kariai tikrai pajunta nuoširdžią Vyriausiojo ir Kauno miesto Karių ir Jų Šeimų Globos Komitetų globą.

J. psk. J. Meckus

PADĖKOS

„Karlo" 25 metų sukakties proga sveikinusioms mane bei redakcilą įsiųsiąms ir atskirims asmenims reiškiu nuoširdžią padėką.

KPT. S. URBONAS
„Karlo" vyr. redaktorius

❀❀

Ponui KATELEI ir jo vedamam Šventos Trejybės bažnyčios chorui už suruoštą pegužės 18 d. sveikatančiųjų kuopai koncertą, karių vardu dėkoju.

Kuopos vadas

Bandita sugavus

L. Selbučio nuotr.

BANDITŲ KYŠIS

M. miestelio policininkai tarnybiniais reikalais išvyko į kaimus. Atvažiavę į vieną kaimelį, tuoj pradėjo vykdyti savo uždavinį. Taip jie ir išsiskirtė netoliese vienas kito. Tik štai vienas žiūri, kad keitu į kaimelį žiema 4 civiliai. Jis tuoj pasiskubinę savo draugus, visi pasislėpė už namų ir laukia. Pastiprinę žingsnial, mūsų policininkai sustabdo civilius ir norį patikrinti ly do dokumentus, bet vietoj dokumentų pas jų išstiskuka nagenas ir norį šauti. Tačiau nesupėjo, nes vienas policininkas uždėdė kulkosvaidį, o kiti šautuvus — ir banditai turėjo pasiduoti. Sužinęs paaiškėjo, kad jie yra lenkiškieji banditai.

Grįždami namo, policininkai pakeliui susitiko dar porą civilių Patikrina — ogi be dokumentų. Kaip vėliau paaiškėjo, jie buvo rusų belaisviai, pabėgę iš stovyklos, o dabar eina po kaimus plėšikaudami...

Per miestelį varant visi stebėjosi, kas jie tokie. Atvarius į nuovadą ir pradėjus tardyti, vienas lenkų banditas pasiūlė už jo paleidimą 20 000 RM. Jis davė adresą ir kažkokį raštelį, kur galės tuos pinigus išgauti. Policininkai paėmė tą raštelį, bet banditų nepaleido ir atidavė į atitinkamas rankas.

Kitą dieną mūsų kuopos 5 vyrai išėjo žvalgybon. Vaikiojant per miškelį pasipylė šautuvų ir pistoletų ugnis, bet nė vieno mūsiškio nesužeidė. Mūsų vyrai tuoj lėšoko iš vežimų ir atidarė ugnį į mišką. Pasirodė keletas banditų, bet tuoj dingo miške, nes medžiams žaliuojant ateoli temstyti. Miušiškai nusivijo tuos ir rado tu pamestą vieną šautuvą, batus, dirža ir šovinių.

Eil. J. Valčiūlis

PAIEŠKOMI DINGĘ KARIAI

— Karys Petras Gleba, tarnaujęs Lietuvos kariuomenės 1 pėst. pulko 1 kuopoje, bolševikmečiu prieš pat karą buvo Pabradės poligone (pašto dėžutė 309/14) prie šunkinių kulkosvaidžių. Karui prasidėjus dingo be žinios. Jo draugas pasakęjo, kad mates jį prie Nevelio, ir nuo to laiko daugiau žinių apie jį negauta. Kas žinotų tolimesnį jo likimą, prašoma pranešti jo sesutei Aneiei Aleksiūnienei, Daukniūnų km., Krinčinas. Biržų ap.

Pagerėjęs maršalas Mannerheimas

HELSINKIS, NL. Suomijos maršalo Mannerheimo 77 metų amžiaus sušnkutvęs, taip pat ryšium su tuo susijusios suomių kariuomenės tradicinės veiksnės Eventės proga Suomijos prezidentas Rytis, lydimas ministerio pirmininko Linkomiės ir karo ministerio Waldeno, viename fronto ruože asmeniškai perdavė maršalui vyriausybės sveikinimus ir linkėjimus ir apdovanojo Suomijos maršalą suomių Baltosios Rožės didžiųjų kryžiumi su grandine, kardais ir brangakmeniais. Ta proga aplankęs kelis fronto kariuomenės dalinius, vaisteibę prezidentas surengė maršalo garbei priėmima.

Prenumeratoriams

Pusmetinėi prenumeratoriai, kurie norė kad „Karys" be pertraukos būtų siuntinėjamas ir antrąjį šių metų pusmetį, prenumeratą turi pratęsti ne vėliau, ka'p iki birželio 25 d., kad būtų galima jį auksto visus tiraukti i antrojo pusmečio kartotėką.

Laiku nepratęsusieji gali negauti kai kurių numerių.

Pavasario dangus

J. Stanišauisko nuotr.

Atsiųsta paminėti

Maironis PAVASARIO BALSAI. IX leidima spaudai paruošė Juozas Ambrazevičius. Piešiniai T. Kulakausko. MCMXLIV. Sąkalo leidykla Kaune. 287 psl. — iš jų 262 psl. — lyrikos tekste. 15 psl J. Ambr. „Pavasario balsu" ankstyvesnių leidimų studijos ir 10 psl. turinio. Su dali. Janulio piešiu autoriaus portretu ir fakcimile. Kaina 7 RM.

Maironio lyrika iki šių dienų yra besimokrnčio Lietuvos jaunimo ir bendrai lietuvių visuomenės mėgiamiausia. Ji tap visos tautos branginu turtu. Tai tarytum testamentinis autoriaus palikimas lietuvių visuomenei.

Šis, jau IX-sis, visuomenės nekantrinį lauktas „Pavasario Balsu" leidimas nuo ankstyvesniųjų leidimų yra skiriasi pačiu išleidimo skoningumu ir vertinga buvusius „P. B." leidimus išsamiai nagrinėjančia prof. J. Ambrazevičiaus studija. Tai piliniausias pagal karo sąlygas gražiai išleistas Maironio lyrikos rinkinys. Džiaugis juo kiekvienas taurus lietuvis.

GUDRŪNA. Karžygiškas vidursenžų padavimas, atpasakotas Hengnigerio su Otto Abbolohdes piešiniais. Verė Br. Gavėnas. Išleido Valstybinė Leidykla Kaune. Tiražas 5.000 egz Kaina 1 RM.

Redakcijos atsakymai

S. G. Mintys sargybojo" netiks, neįdemu. Laiškais atsakome tik prisiųstuo pašto ženklu.

A. Kralikauskui. Dedame nekrologą tik dabar tarnaujančių karių eilėse. Juvusiu kovose arba šiaip žymesnių asmenų. Tamstos atsiųsto nerašome dėti.

Vl. Skačkauskui. Tamstos leiską gavome ir jį attinkamai nukreipsime

Step. Lukoševičiui. Knygų prašyba neužsiimame, todėl iš mūs negalėtumei knygų gauti. Tuo reikia kreipkis į knygų leidyklas. Laiškų atsakymo negalėjome nes Tamsta, vietoj įdėti į voką pašto ženklą atsiųstuoto 12 pf pašto ženklo, net du tokius — 24 pf vertės. Tuo būdu jūs liko vietos paštc antspaudu pažymėtas ir jau nebetinkamas vartoti. Ar čia klaida, ar Tamstos neišmanymas?

J. Tamošaičiui. Eilėraštis: „Karui" persiųstas. Nespausdinsime.

BOLŠEVIKMETIS LIETUVOJE
Anekdotai ir neanekdotai

A. Burėnas

NESALDUS CUKRUS

Kai kurį laiką po vagonus, tarp Kauno ir Vilniaus, vaikščiodavo žmogelis ir pardavinėdavo saldainius. Buvo mandagus ir visuomet geras nusiteikes.

Pastilė saldainių ir bolševikams. Vienas jų nusipirko bene puskilogramą, kitą maišiu. Visi ėmė valgyti kone rieškutėmis. Tokio saldainių valgymo aš, kol gyvas, nebavau matęs. Net moterys ir vaikai saldainių taip nevalgo.

„Kas čia?" — jie niekad nieko saldaus nėra valgę?" — pagalvojau. Net koktu buvo žiūrėti. Valgymas virto tiesiog rijimu.

— Ir kas čia per saldainiai, — bevalydamas be pailovos garsai pelkia. — Toje Lietuvoje nieko gera nėra. Labai netikęs kraštas.

— Aišku, — priduria kitas. — Saldainiai daryti su sacharinu.

Matau, gal ir ne vienas aš, kad bolševikai nori mus įtraukti į ginčą ir gal išprovokuoti barni. Nors ima begalinis apmaudas, kad čia jie, *driskiais pas mus* atėję ir čia atsigang, dar mus šmeižia, bet pasiryžęs tylėti ir dar bijodamas, kad už kokį žodį neįskaitų čekistams, tylu, tyg visai ir negirdėdamas šmeižtų.

— Ju ir kurkus niekam tikęs, — priešakinę ir prie ukrsus.

— Ir kodėl jūsų cukrus toks nesaldus? — pagalau, išėnant nuo Kaune iš vagono, tiesiog į mane kreipiasi komandierius.

Čia aš jau nenutylėjau:

— Kaip tai? — sakau. — Aš ragavau cukrų daugelyje vietų Rusijoje, Anglijoje, Vokietijoje, Čekoslovakijoje ir dar kituose kraštuose ir patyriau, kad Lietuvos cukrus ne tik nebloges, bet už kai kurių kąsiu net geresnis. Ką jūs čia man tokius dalykus sakote!

— Blogesnis, blogesnis, — geroki kritusiu balsu kartoja bolševikas, matyt, netikėtai nustebintas ir apkurtintas *mano buvimu daugelyje* kraštų, nes suminėjimas, kad esi buvojęs svetimuose kraštuose, bolševikams visuomet darydavo labai didelį įspūdį. Jiems tai buvo visai *nejmanomas dalykas* — ju užsienin neleisdavo. Pamatę kultūringus kraštus, dar iš kelio lieitų — nustotų gerais bolševikais buvę.

— Jeigu mūsų blogesnis, tai reikėjo savo stsivėtti! — kirtau, jau stovėdamas vagono tarpduryje.

TOKIŲ MES NEREIKALINGI

Kaip ir visi nekultūringi bei *negarbingi žmonės, bolševikai*, klasta ir jėga pavarge Lietuvą ir gerokai čia visa ko prisiplėšę, kiekviena progą šmeižtavo Lietuvą ir lietuvius.

Daugis lietuvių, kellavusių bolševizmo laikais Rusijon, yra matę ant vagonų siunčiamų Lietuvon sią karine medžiaga, rusiškus užrašus: „Badaujančiai Lietuvai". Tuo būdu bolševikai sakyte sakė savišiaiams esą, Lietuva, tik ką buvusi buržuazinė šalis, esanti taip nuskurusi, taip nieko neturinti, badaujanti, kad štai ją „geroji" bolševikų valdžia maitinanti. Tie užrašai Lietuvos pasienyje buvo nutrinami.

Apie tariamąjį badą Lietuvoje bolševikai ir žodžiu skleidė šmeižtus savųjų tarpe. Tamsūs bei už galti gyventojai šiais šmeižtais, be abejojimo, tikėjo.

Stai Minskan atvažiuoja du komandiruoti sulenkinti Vilniaus geležinkelininkai. Vaikšto po Minską vieną ir kitą dieną ir neranda prie ko jie turi kreiptis tuo reikalu, kriuo buvo komandiruoti. Neranda ko ir valgyti. Iš bado grobas grobą eda

Pagaliau matos prie kooperatyvo ir ga ellę žmonių. Kažką parduoda Klausia — bulves. Stojo ir jiedu eilėn.

Dar toli jiedviem esant nuo krautuvės durų, pritrūko bulvių. Minėjo ėmė murmėti.

— Ko čia murmatė!? — šaukia kooperatyvo vedėjas. — Bulvių pritrūko, nes jos pasiųstos badaujančiai Lietuvai.

Čia mūsų vilniečiuose, nors jie buvo ir sulenkinti, staiga pabudo patriotizmas ir pasijuto esą uzgaišę.

— *Nieko panašaus*, — šaukia. — Lietuva nebadauja. Tai jūs, šikani atvykę, mus apvalgote.

Minia sujudo, atsigrįžę žiūri, kas čia per drąsuoliai kalba tokių negirdėtų Sovietuose būdu.

Bematant prišoko prie jų kažkoks ištartinas tipas. Tur būt, čekistas.

— Kas jūs per vieni? Iš kur? Ką ir ką ristate taip kalbėti?

— Esame komandiruoti iš Vilniaus geležinkelininkai, — atšiknasi šie. — Jai antrą dieną neranduame, prie ko turime kreiptis savo tarnybos reikalu, negauname ko valgyti, ne kur pasidėti, o jūs dar čia Lietuvą šmeižiatė! Jūs patys badaujate, — niekšiškai kurstomi, draušiai kerta geležinkelininkai.

— Ko greičiausiai kellaukite tes iš kur atvykę, — skubiai tildo jūsų tipas. — Tokių mes nereikalingi

— Duokite mums pavalgyti, mes ir kellausime, — nenusileidžia vilniečiai.

— Ko greičiausiai kellaukite tes iš kur atvykę, — skubiai tildo jūsų tipas. — Tokių mes nereikalingi

— Duokite mums pavalgyti, mes ir kellausime, — nenusileidžia vilniečiai.

Pr ie tipo prisidėjo dar vienas kitas toks pat. Pasikarščiavo klek, rankomis paskerčiavo, bet galų gale nuvedė į valgyklą ir pavalgydino. Paskui nustatydami nuvedė į stotį ir įsodino į vagoną.

— Greičiau kraustykitės iš čia. Mes jūsų nereikalingi, — pakartojo.

VYŽŲ IMPORTAS

Ar norėdami Lietuvą pažeminti, ar iš savo nėnusimanymo, bolševikai, vos tik Lietuvon atvykę, atsiuntė Varėną štotin net du vagonu vyžų.

— Neturite kuo apsiauti, tai štai pirkite vyžas — parūpinome jums. Pigiai! penkiolika rublių pora.

Sti piktas ar kvailas bolševikų pokštas žmonėms labai patiko. Subėgo daugybė žmonių, kiti net iš tolo, pasižiūrėti bolševikinių vyžų. Daugis norėj pažiūrėti, kaip atrodo vyžos, nes jų niekad nebuvo matę.

Bolševikai palaikę kurį laiką stotyje vyžas ir ne vienos poros nepardavę, išsivežė.